

Vetőmag

X. évfolyam, 2003/3

Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Elnök: Dr. Hullán Tibor

A VETŐMAG TERMÉKTANÁCS KÖZGYŰLÉSE

Minden májusban, a Küldöttközgyűlésen, első, időszerű feladatunk a visszatekintés az elmúlt évben végzett munkára. Értékelni azt, és meghatározni a soron következő feladatokat, valamint felvázolni egy hosszabb távra szóló stratégiai koncepciót.

A mai Küldöttközgyűlésünknek a különlegességét egyrészt a Vetőmag Terméktanács megalakulásának tizedik évfordulója adja, másrészt az a tény, hogy belátható időn belül 2004. május 1.-én várhatóan az EU tagjai leszünk. Érdemes visszatekinteni néhány gondolat erejéig az elmúlt tíz évre, különösen a megalakulás körülményeire, az akkor meghatározott célokra, elképzelésekre, a jövőről alkotott gondolkodásunk mikéntjére, mert most is a vetőmagágazat sorsát meghatározó időszakot élünk.

A vetőmagágazatban tevékenyen résztvevő szakemberek a hagyományokra támaszkodva már az 1970-es években újra szervezték a Magyar Vetőmagkereskedők Szövetségét, a rendszerváltozás kezdetén pedig a Magyar Növénynevelők Egyesületét, amelyek rövid idő alatt tekintélyes szakmai fórumok lettek. Ilyen előzmények után 1993-ban 134 alapító taggal, nem kevés erőfeszítéssel, és a vetőmag szakma példamutató összefogásával megalakult a Vetőmag Terméktanács.

A Vetőmag Terméktanács feladatait az agrárrendtartásról szóló törvény és a tagok érdekei határozzák meg. A Terméktanács tagsága a termékpálya egészét, a fajtajajdonosokat, a nemesítőket, a vetőmag-feldolgozókat és a kereskedőket tömöríti, sőt a vetőmag-felhasználók is képviseltetik magukat az Elnökségben. A Vetőmag Terméktanács tehát egy szakmaközi szervezet, fő célja és feladata az érdekegyeztetés, a termékpálya egészének a szabályozása és összehangolása, annak a szemléletnek az érvényre juttatása, amely azt mondja ki, hogy a szántóföldön ellenőrzött fajta és annak fémzárolt, csávázott vetőmaghasználatát alapozza meg a növény- és zöldségtermesztés eredményességét.

A Vetőmag Terméktanács feladatának tekinti – az ország természeti és logisztikai adottságait kihasználva – a nagyon sikeres vetőmag-termesztési tradíciók folytatását, szélesítését és megerősítését. Feladatunknak tekintjük a vetőmaggal kapcsolatos törvények, rendeletek, szabványok és különböző szintű hatósági előírások előkészítésében a részvételt, a

véleménynyilvánítást, illetve új javaslatok kidolgozását, sőt több alkalommal előterjesztéseket is készítettünk a vetőmagágazat fejlesztésére, az ágazat versenyképességének javítására.

Feladatunk az FVM-mel a kapcsolattartás, a vetőmagágazattal kapcsolatos tájékoztatás, elsősorban a vetőmag-ellátási helyzet alakulásáról. Végül terméktanácsi feladat az információk rendszeres gyűjtése, összegezése, a tagok felé az információszolgáltatás.

Ma már történelmi tényként értékeljük, hogy hazánkban a rendszerváltozás gyorsan és demokratikusan történt meg, amelyben a politikai és a társadalmi átalakulás prioritást kapott. A gazdasági átalakulás, azaz, hogy egy szocialista gazdasági rendszert miként lehet átalakítani világtörténelmi tapasztalatok nélkül jól működő szociális piacgazdasággá, a számítottnál lényegesen lassabban, nehézkesebben, olykor ellentmondásosan történik. Ez a megállapítás legfőképpen a mezőgazdaságra érvényes. Gondoljunk csak a kárpótlásra, a földbirtokok elaprózódására, a spekulatív földvásárlásukra, az élelmiszer- és feldolgozóipar szinte teljes körű privatizációjára, a KGST-piac összeomlása miatti túltermelési, hosszan elhúzódó, a mai napig meg nem oldott mezőgazdasági válságra, amelyeknek a következményei állandósultak, mint a stagnáló tőkeszegénység, a romló jövedelmezőség, a növekvő eladósodottság, a beruházások alacsony szintje, a növénytermelési hozamok visszaesése és nagymértékű ingadozása.

Mindezeket a folyamatokat és tendenciákat az időjárási szélsőségek gyakoriságának növekedése (az utolsó 10 évből 6 aszályos esztendő volt), a talajművelési hibák, hiányosságok, a műtrágya-felhasználás drasztikus visszaesése, a romló növényvédelmi helyzet csak tovább mélyítették és felerősítették.

Ugyanakkor a gazdasági átalakulásnak nagyon pozitív hozadékai is vannak. A gazdasági társaságokról szóló törvény lehetővé tette a meglévő megcsontosodott, túlméretezett állami tulajdonban, monopolhelyzetben lévő bürokratikus vállalati és gazdálkodási struktúrák átforgalmazását.

A megváltozott jogi helyzethez a hazánkban jelenlévő vetőmag-termeltetéssel foglalkozó külföldi cégek gyorsan alkalmazkodtak. Megalakították gazdasági

társaságait, és minthogy tőkeerősek, a fajtaik a magyar piacon ismertek, sőt elismertek voltak, továbbá egy jól felépített hosszabb távú marketing stratégiával is rendelkeztek, jelentős piaci pozíciókat szereztek meg.

A változásokhoz az időközben átalakult és tartós állami tulajdonba helyezett mezőgazdasági részvénytársaságok is gyorsan és rugalmasan alkalmazkodtak. Gazdasági társaságot alakítottak az általuk megtermelt hibridkukorica és hibrid napraforgó vetőmagtermelésének és exportjának lebonyolítására, a céltermelések fenntartására, és a hazai vetőmagpiacon is felvették a versenyt a külföldiek által alapított cégekkel.

Most úgy értékelhetjük ezt az időszakot, hogy az átalakult többségi állami tulajdonban maradt mezőgazdasági részvénytársaságok sikeres munkát végeztek. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy az exportra történő fémzárolás 35 %-kal visszaesett, elvesztettük az NDK, a csehszlovák és a lengyel hibridkukorica vetőmagpiacokat, de ezzel egyidőben a FÁK piacain (oroszlán, ukrán, beloruszlán) komoly, a magyar agráriumban egyedülálló sikereket értünk el, mert 1992–93–94-ben többet és nagyobb értékben (40 millió dollár feletti értékben) szállítottunk a FÁK országába, mint az EU-ba.

1996-ban a trend megváltozott, a FÁK piacokon visszaestünk (a versenyt nem tudtuk felvenni a konkurens szállítók állami támogatásával), viszont az EU-ban megerősítettük a pozícióinkat, tartósan az EU 3. beszállítói vagyunk, és a CEFTA országokban a vetőmag-exportunk folyamatosan növekszik. A vetőmagexportunk összességében 40 millió dollárral csökkent, és ez pontosan annyi, mint amennyit a FÁK piacokon elvesztettünk.

A gazdasági átalakulás során a hazai ellátásban az állami vetőmagmonopólium – az Országos Vetőmag Vállalat –, és a vetőmag-külkereskedelmi monopólium is megszűnt, részint több kisebb gazdasági társasággá alakultak át, rendszerint külföldi tőke részvételével, részint a külföldi cégek eszközöltek vásárlásokat, olykor kibővítve, szélesítve tevékenységüket ipari, alternatív, vagy madáreleségnek alkalmas növények termesztésével és exportjával.

A volt országos vállalatoknál számos olyan szakmailag kiválóan felkészült, nyelveket beszélő, külföldi és hazai kap-

csolatokkal egyaránt rendelkező szakember volt, akik gazdasági társaságokat alapítottak, vetőmag-kereskedők lettek, vagy felvállalták valamely külföldi cég képviselőt, és céltermeltetést végeznek.

Megállapíthatjuk a magyar vetőmagipar és – kereskedelem privatizációja megtörtént. A vetőmagágazat elmúlt tíz esztendőjére az a jellemző, hogy a vetőmaggal foglalkozó cégek között a polarizáció folyamatosan növekszik. Ugyanis a mezőgazdaságban meglévő általános tőkeszegénység a vetőmaggal foglalkozó vállalkozásokat, – különösen a nem hibrid fajokkal foglalkozókat – érzékenyen érinti, és legjobb esetben is egy lassú fejlődést tesz lehetővé. Csak ott biztosított az előrehaladás, ahol vertikális bázisra szervezett, és már egy átgondoltan kialakított gazdálkodási struktúrára, vagy egy tartós, szilárd, megbízható piaci együttműködésre épített és megvalósított, kooperációra alapozott marketing stratégiában gondolkodnak és terveznek. Ide kívánkozik az a megállapítás is, hogy egy gazdasági és/vagy kereskedelmi vertikum, – vagy kooperáció tud annyi profitot előállítani, amelynek egy részét a vertikum, a kooperáció további fejlesztése érdekében – a nemesítésre, a kutatásra visza képes fordítani.

A vetőmagágazatban a külföldi tőke-részvétel a magyar politikai, társadalmi és gazdasági stabilizációval folyamatosan erősödött. Különösen szeretném a figyelmet felhívni a multinacionális cégek, mint a Dupont-Pioneer, a Seminis, a Syngenta cégek nagyarányú, hatalmas méretű fejlesztéseire, amelyek már egyben az országhatárokon túlmutató, a regionális központok szerepét is betöltik. Ma már számos külföldi cégnek van Magyarországon tenyészkertje, ahol a jövő fajtáit tesztelik.

Az elmúlt tíz évre jellemző volt, hogy legtöbbszöröződött az állami fajtaelismerésre tett bejelentések száma, és ezen belül is jelentősen megnövekedett a külföldi fajták térhódítása. Egyes növényfajoknál, mint a cukorrépa, a napraforgó, a sörépa ez teljesen egyértelmű. Az élelmiszer-, a feldolgozóipar privatizációja és a fajtahasználat között egyenes és szoros az összefüggés. A feldolgozó ugyan a megtermelő nyers termék minőségi paramétereit határozza meg, de az általa ismert vetőmagcégek és fajták iránti korábban megszerzett bizalom és termeltetési tapasztalat meghatározó jelentőséggel bír. Folyamatosan felértékelődik a vetőmagminőség, a vetőmag-előállítás biztonsága (az öntözési feltételek megléte), a minőségbiztosítás, mint az ISO 9001, ISO 9002, ISO 14000.

Az elmúlt tíz év eredménye volt számos a vetőmaghoz kapcsolódó jogszabály, törvény, rendelet, szabvány, hatóság-

gi előírás megalkotása. Érdemes számba venni ezeket, mint a CXXXI. számú Vetőmag törvény a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyag előállításáról és forgalmazásáról, a 88/1997 FM rendelet a növényfajták állami elismeréséről, a 89/1997 FM rendelet a vetőmag-előállításáról és forgalmazásáról, az 1995. évi XXXIII. sz. szabaddalmi, és azt módosító 2002. XXXIX. törvény, mely lehetővé tette a növényfajtáknak szabadalommal (1995. évi), illetve növényi oltalommal (2002. évi) történő védettségét, továbbá az 1998. évi XXVII. számú, és ezt módosító 2002. évi LXVII. sz. törvény, amelyek a genetikai tevékenységek szabályozásával foglalkoznak, ezen kívül a szántóföldi szemle és vetőmagszabványok megalkotása. Mindezeket összegyűjtött formában, a Vetőmag kódex formájában a terméktechnácsi tagok rendelkezésére bocsátottuk, segítve a naprakész informáltságukat.

Megalkottuk a Terméktechnácsi Etikai Kódexét, az etikus magatartás erősítésére. Többé-kevésbé sikerült elérni azt, hogy a mezőgazdasági támogatások a szántóföldön ellenőrzött és a fémszárolt vetőmaghasználatához kötődjenek. Igaz ez nem mindig, és nem minden esetben normatív módon érvényesült. Sikerült viszont elérni a szántóföldi szemledíj és a vetőmag fémszárolási díj 50 %-os visszaigénylését szabványos minőség elérése esetén. Eredményként értékelhetjük, hogy évente meghatározott vámmentes kvótát állapítottak meg a vetőmagexport előállításához szükséges import vetőmag alapanyag tételekre. Ezek nyilvántartását és igazolását a Terméktechnácsi végzi. Itt feltétlenül meg kell jegyezni, hogy a Terméktechnácsnak és az érdekelteknek nem kevés erőfeszítésre és összefogásra volt szüksége ahhoz, hogy a VPOP által feltárt, – szerintünk téves – vámtarifaszám használat miatti retorziót kivédje, és az ügyet korrekt, megnyugtató módon rendezze el.

Összegezve, az elmúlt tíz esztendőben a gazdasági átalakulás, a piacgazdaság kiépítése a vetőmagágazatban is a reméltnél lassabban és ellentmondásosan haladt. Ennek oka elsősorban a gazdasági, pénzügyi szabályozók kiszámíthatóságának az átfogó agrárstratégiai hiánya, olykor a gazdasági folyamatok ad hoc, politikai kezelése volt. Most nem a hibákkal, a tévedésekkel kell foglalkoznunk, hanem a vetőmagágazatban is, mint tíz évvel ezelőtt összefogásra, egységes szemlélet kialakításra van szükség. Azt kell látnunk, hogy 2004. május 1-ig rövid az idő és számos feladatot kell megoldanunk.

A Terméktechnácsi feladatai:

◆ Úgy gondolom, hogy a vetőmag szakmában teljes az egyetértés abban, hogy a vetőmagágazat fejlesztése, a nö-

vény- és zöldségtermesztés fejlesztésével együtt oldható meg. De a mezőgazdaság, az élelmiszer- és a feldolgozóipar fejlettségét a szaporítóanyag termelés fejlettsége, a fajták teljesítőképessége határozza meg. Ezért a vetőmagágazatot kiemelten, a sajátosságait figyelembe véve kell kezelni.

◆ A legfontosabb feladat a vetőmagágazat helyzetét elemezve, azt versenyhelyzetbe kell hozni az előző pontban kifejtettek miatt és azért is, mert az ágazatnak jó EU piaci, és más exportpiaci lehetőségei vannak. Ezt a megállapítást erősítik meg az EU legnagyobb vetőmagtermelő országában, Franciaországban készült szakértői elemzések is. A GNIS elemzése és prognosztizációja szerint az EU-ban Magyarország lehet a második meghatározó tagállam a vetőmag és szaporítóanyag előállítás, kereskedelem területén. A GNIS a Francia Nemzeti Vetőmag és Szaporítóanyag Termelési Szakmaközi Egyesület, amelyről tudni kell, hogy a francia Mezőgazdasági Minisztérium mellett működő, hatósági feladatokkal megbízott szervezet. Az Egyesület segíti, szervezi és koordinálja a nemesítő, a vetőmagtermesztő és – forgalmazó vállalatokat, a mezőgazdasági termelőket a vetőmag-előállítással és felhasználással kapcsolatos valamennyi kérdésben. A GNIS kezdeményezi a Vetőmag Terméktechnáccsal immár a harmadik éve tartó még szorosabb együttműködést az EU vetőmag stratégiájának alakítására. A magyar vetőmagágazat versenyhelyzetbe hozásának feltétele a nemzetközi vetőmag kapcsolatok – francia, német, holland – erősítése, a brüsszeli kapcsolatok kiépítése.

◆ A versenyhelyzetben elért pozíciók megtartása és javítása érdekében a vetőmag-előállítás biztonságát növelnünk kell. Címszavakban felsorolva, az öntözési lehetőségek kiterjesztését, az izoláció biztosítását, a kukoricabogár elleni integrált védekezés megoldását, a vetőmag-feldolgozás korszerűsítését, a kondicionált magtárak építését.

◆ Az állami tulajdonban lévő nemesítő cégeket is versenyhelyzetbe kell hozni, hogy az EU piacon profi módon tudjanak helytállni. A most elfogadásra kerülő új Vetőmag törvényből adódó feladat, hogy a magyar fajtalistán szereplő, arra érdemes fajták az EU fajtalistánra való feljuttatása a DUS vizsgálatok állami megfinanszírozásával megoldódjon. Az új törvényből adódó feladat az is, hogy az 1996-os Vetőmag törvényben, a kvázi fajtavédelem problémája megoldást nyerjen. Ez történhet egy fajta, fajtacsoport marketingjének a támogatásával, egy fajtanak, fajtacsoportnak vertikumba, kooperációba történő bevitelének elősegítésével, és más megoldási lehetőségeket is fel kell tárni.

◆ Különösen kiemelten kell gondoskodni azokról a fajtákról, ahol a magyar növénynevelésnek meghatározó szerepe van, amelyekre az EU-ban igény, piac mutatkozik, mint végtermékre, vagy vetőmagra. Megvizsgálandó, hogy e problémák megoldása a vidékfejlesztésre kiírt pályázatokhoz miként kapcsolható.

◆ A vetőmag vertikumban el kell fogadtatni, és általánossá kell tenni a marketing szemléletet, a – gondolkodást. Ki kell dolgozni a vetőmagágazat stratégiáját, hogy a vetőmag-előállítás és forgalmazást miként lehetne egy meglévő vertikumhoz, kooperációhoz marketing stratégiaileg hozzákapcsolni. A marketinggondolkodásban, szemléletben van a legnagyobb lemaradásunk, következésképpen abban vannak a legnagyobb lehetőségeink is. Az érdekelteknek, a fajtatulajdonosoknak, a nemesítőknek, a nemesítő házaknak, a vetőmag-előállítóknak, a forgalmazóknak és a felhasználóknak fel kell ismerniük, hogy együtt kell működniük egy integrációban, vagy kooperációban.

◆ Ismételten felhívom a figyelmet arra, hogy az EU csatlakozásunk a vetőmagágazatban nem egyszerűsíthető le a jog és intézményrendszer harmonizáció megvalósítására. Az új Vetőmag törvény parlamenti elfogadása végső szakaszhoz érkezett. Értesítéseink szerint néhány, nem lényegbeli változtatás várható. Az új Vetőmag törvény kerettörvény, amelyben a szabályozás közigazgatási túlsúlya megmarad. Viszont a kerettörvény jellege számos praktikus megoldást megenged a miniszteri rendeletekben. Külön rendelet készül a fajtaelismerésről, a szántóföldi vetőmag-előállításról és a vetőmag-minősítésről, a zöldség vetőmagtermesztésről és minősítésről (benne a palántaminősítésről). Az Elnökség a Vetőmag Terméktanács szakértőit megnevezte és delegálta a rendeleteket előkészítő bizottságokba. Visszatérve a jog és intézmény harmonizációra, azt a vetőmagágazat pozíciói megtartása és sikeres fejlesztése érdekében, szakmai, gazdaságpolitikai és marketingintézkedésekkel kell megerősí-

teni. Az EU-ban találunk erre követendő példákat a francia, a német, a holland, a dán, az osztrák gyakorlatban.

◆ Az előző ponthoz szorosan kapcsolódik az ajánlati fajtalista elkészítésének problematikája. Ezt nem lehet leegyszerűsíteni félüzemi kísérletekre. Az Elnökség rendkívüli ülésén széleskörűen megvitatta és a biometriai módszerekkel védhető kísérleti rendszer alkalmazása mellett döntött. Az ajánlati fajtalista akkor tölti be szerepét, ha szakmailag korrekt, mert azt a felhasználók, a termelők hitelesnek csak így fogadják el. Az ajánlati fajtalistát csak jól lehet és szabad elkészíteni, mert különben a bumeránghatás érvényesül.

◆ Új Agrárrendtartási törvény született, amely az EU-ban érvényes támogatási rendszert követve, hét termékpálya bizottság felállításával kívánja az agrárrendtartás koordinálását megoldani és működtetni. A Vetőmag Terméktanács a Gabona és Zöldség-gyümölcs-dísznövény Termékpálya Bizottságokban érdekelt, és a szakmai bizottságokban delegáltjait Dr. *Bitsánszky János* és Dr. *Láng László* urak személyében kijelölte.

◆ Az EU csatlakozási tárgyalások során megállapodásra jutottak abban, hogy a tagjelöltek a vetőmag-támogatási rendszernek részesei lesznek, és így szükségessé válik a magyar vetőmagkvóta meghatározása, amelyhez a Terméktanács minden segítséget megad.

Minden túlzás nélkül megállapíthatom, hogy a magyar vetőmagágazat, akár csak tíz évvel ezelőtt, most is sorsfordító helyzetbe került. Rajtunk is múlik, hogyan sáfárkodunk vele. Van alapunk, amelyre építkezni tudunk, mert a vetőmag szakma szervezett. A szakmai szervezetek, így a Vetőmag Terméktanács is hallatják és terjesztik javaslataikat, elképzeléseiket. A Vetőmag Terméktanács folyóiratában rendszerint megjeleníti, és ismerteti az EU-s vetőmag direktívákból adódó kötelező előírásokat, valamint azokat a széleskörű lehetőségeket, amelyek alkalmasak nemzeti sajátosságaink, érdekeink érvé-

nyesítésére. Hogy javaslatainkból, elképzeléseinkből mi jelenik meg a szabályozásban, főként a miniszteri rendeletekben, az részben tőlünk is függ. Ehhez viszont a vetőmag szakma összefogására, és aktív közreműködésére van szükség. Szeretném felhívni a figyelmet arra is, hogy lehet kiváló törvényt, szabályozást alkotni, de annak végrehajtása, sikere a gazdatársadalom befogadó készségétől és képességétől is függ.

Az EU-ban a piaci lehetőségeink kedvezőek. A tőke és munkaerő szabad áramlásából adódik, hogy várhatóan a tagok Magyarország kedvező természeti adottságait, logisztikai előnyeit, a felhalmozott szakmai tudást, tapasztalatot kihasználják, és a vetőmagágazat fejlődésének új szakasza kezdődhet el. Remélem ehhez mi magyarok is hozzá tudunk járulni szorgalmunkkal, kreativitásunkkal, kooperációs készségünk kimutatásával, és a vetőmag szakmában kivívott imázsunkat kamatoztatni tudjuk.

Az EU integrációból adódó feladatok, a nemzetközi vetőmagkapcsolatok erősítése, az információ szerzésének, feldolgozásának és továbbításának gyorsítása, az új helyzethez való alkalmazkodás és megfelelés a Terméktanács operatív vezetéseinek a munkáját és költségeit is megnöveli. Ezért kérem az új tagdíjbesorolásra előterjesztett elnökségi javaslat elfogadását.

A jövő elé bizakodva nézhetünk. Az EU csatlakozás legnagyobb előnye, hogy hosszú távra kiszámíthatóvá teszi azokat a politikai, gazdasági feltételeket, amelyekre figyelembe véve stratégiai terveket lehet készíteni, azaz gazdálkodni lehet. Az EU-ban eddig hétéves periódusban gondolkodtak, és ezek a periódusok szervesen kapcsolódtak egymáshoz. Az EU-ban elképzelhetetlen a napi politika által vezérelt ad hoc jellegű gazdasági szabályozó változás, a diszkrimináció. Viszont természetes követelmény lesz a vetőmag-előállítás nyomon követhetősége a korrekt, a valóságnak megfelelő statisztikai adatszolgáltatás és nyilvántartás, az élelmiszer és takarmánybiztonság, a környezetvédelem, a vidékfejlesztés, a fenntartható fejlődés biztosítása.

Befejezésül *Horn Péter* akadémikus úrnak a Mindentudás Egyetemen elhangzott előadásából egy gondolatot szeretnék idézni:

„Nagy számú nyugat-európai szakember osztja azon véleményemet, hogy Magyarország belátható időn belül Európa egyik erős agrárgazdasággal rendelkező országa lesz. Számunkra pedig ez a pozíció nem lesz szokatlan, van bőven történelmi előzménye.”

Úgy legyen!

Turi János
elnök

HÍREK

Az OMMI-hez 2003. évre szántóföldi szemlére bejelentett szaporító terület a július eleji állapot szerint jelentősen csökkent. A 2002-ben szemlélt területhez viszonyítva 37 700 hektárral kevesebb került minősítésre, ami 23,4 százalékos visszaesést jelent. Az adatok remélhetőleg még változnak. Nem változhat viszont az őszi búza (- 8,8 %), a rozs (- 25,9 %) és az őszi árpa (- 11,9 %) szemleterülete.

A Magyar Közlöny 30. számában (2003. március 27.) megjelent a **2003. XVI. számú törvény „Az agrárpiacon rendtartásról”**.

A Magyar Közlöny 82. számában (2003. július 10.) megjelent a 2003. LII. Számú törvény **„A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról”**.

Részletek, kiegészítések a 2003. évi Küldöttközgyűlés után

A Vetőmag Termék Tanács szokásos évi Küldöttközgyűlését május közepén megtartotta. Az elhangzott elnöki beszámolót folyóiratunk első cikkeként közöljük. Figyelembe véve tagságunk jogos igényét, a napirendek jelentőségét, egy-két témával részletesen is foglalkozunk, még akkor is, ha erről máshol, más formában a Vetőmag Termék Tanács több tagja értesülhetett.

Módosult a Vetőmag Termék Tanács Alapszabálya, amit a Küldöttközgyűlés elfogadott és jelenleg a Fővárosi Bíróságnál bejegyzésre vár.

Az új Alapszabály szerint a Vetőmag Termék Tanács neve a jövőben

Vetőmag Szövetség és Termék Tanács

lesz (rövidített változata VT). A névváltozás mögött az a tartalmi módosítás áll, hogy a termék Tanács feladatok mellett – ami nagyrészt az agrárrendtartáshoz kapcsolódik – meg kell felelni a szakmai szövetség követelményeinek, amit az EU csatlakozás és más szakterületek diktálnak. A VT eddig is – részben és kimondatlanul – szövetségi keretek között dolgozott, hiszen tagjaink között van a Magyar Növénytermesztők Egyesülete, a Magyar Vetőmagkereskedők Szövetsége, a Burgonya és Fűszerpaprika Termék Tanács.

Módosul a Termék Tanács szervezeti felépítése is.

Változatlanul elsődleges a növényfajfeleségekhez kapcsolódó **Szekciók munkája**. A szekciók élén álló Szekció Bizottságnak kell képviselnie az adott növényfaj-csoport vetőmag-előállítás és forgalmazási problémáit (Kukorica, Kalászos, Szálastakarmány növények, Ipari növények, Nagymagvú Hüvelyes növények, Zöldségnövények és Biovetőmag).

A feladatok annyiban változnak, hogy az EU tagság átforgalmazja az adott növényfaj csoport piaci lehetőségeit. Azt jelenti ez, hogy a jövőben nemcsak a határon belül kell gondolkodni, hanem, – mivel a határok átalakulnak –, a megnövekedett lehetőségekkel és veszéllyel is számolnunk kell.

Az EU-ban, illetve a témakörben érintett tagországokban az egyes növényfajoknak, azokat termelő gazdálkodóknak egyesületeik, szövetségeik vannak. Jó példa erre a francia AGPM (Kukorica és Ciroktermesztők Szö-

vetsége), vagy a Németországban dolgozó DMK (Kukorica Tanács). Ezek munkájába meghívottként, megfigyelői szerepkörbe eddig is részt vettünk.

Brüsszelben az EU Bizottság mellett is működnek szakmai szervezetek.

Kukoricatermesztők Európai Szövetsége (C. E. P. M.), amelynek 2002. évi kongresszusán a Vetőmag Termék Tanács is képviseltette magát és idén szeptember közepére Le Mans-ban tartandó tanácskozásra is meghívták a VT küldötteit.

Az Agrártermelők Szervezeteinek Bizottsága (Comité des Organisations des Producteurs Agricoles: C. O. P. A.) szervezetén belül Brüsszelben működő Vetőmag szekció munkájába is be kell kapcsolódni.

Joggal felteheti az aszályal és más gondokkal küszködő VT tag, hogy minek kell ez nekünk? A kérdést gondoljuk végig. Naponta hallgatjuk a sajtóból, hogy az EU meg akarja reformálni agrárpolitikáját. Ez az új agrárpolitika 2004-től már közvetlenül minket is érint. Ezt a politikát Brüsszelben csinálják, és a mi érdekünk is, hogy az ott működő, véleményező szakmai szervezetekben a magyar érdekek is helyet kapjanak. Különösen fontos ez a vetőmagtermelés és forgalmazás területén. *Ne felejtjük el, hogy ma is az EU harmadik vetőmagtermelő országa (tagja) vagyunk.* Természetesen a jelenléthez, ahhoz, hogy ott elfogadjanak bennünket jól felkészült, nyelveket tudó szakemberekre van szükség a szekcióknak. Ez a szekció tagságának akaratán, felkészültségén múlik. A szekciók tagjai 5 évente választanak Szekció Bizottságot. A Bizottság változatlanul 9 tagú és úgy célszerű megválasztani a résztvevőket, hogy az összes termék-lépcső (nemesítők, vetőmagtermelők, és vetőmag-forgalmazók) is képviselve legyenek. A Szekció Bizottság élén a megválasztott Szekció Bizottsági elnök áll, aki egyben az Elnökség tagja. A Szekció Bizottságok tagjai a Küldöttközgyűlés tagjai is (63 fő).

Változott a területi küldöttek szerepe.

Eddig az Alapszabály az évenkénti Küldöttközgyűléseken adott feladatot a megválasztott küldötteknek. Az Elnökség megvitatta, kialakította az új helyzethez alkalmazkodó javaslatát, s a Küldöttközgyűlés elfogadta az Alapszabály ide vonatkozó módosítását.

Az ország 6 régiója (Észak-dunántúli, Észak-alföldi, Dél-dunántúli, Közép-alföldi, Dél-alföldi, Közép-magyarországi) régióként 12 küldöttet választ. A küldöttek – Régió Bizottságot alakítva – az adott térség gondjait, lehetőségeit képviselik. Így a Küldöttközgyűlés 72 tagja közvetlenül képviseli a térségeket. Az adott térség 12 küldöttje (Régió Bizottság) elnököt választ, aki tagja a Vetőmag Szövetség és Termék Tanács Elnökségének.

Képviselés és feladatok

Miért tartjuk indokoltnak a régiók képviselését és a képviselőiknek jövőbeli feladatait? Ennek igen sok oka van. Most csak a legfontosabbakat említem.

Az EU csatlakozás azt jelenti, hogy minden olyan fajta, amely az EU közösségi fajtalistán szerepel, Magyarországon szabadon forgalmazható. A közösségi fajtalista fajtáit általában nem próbálták ki hazai viszonyaink között, így nem ismert, hogy adott térségünkben hogyan viselkednek majd. Ezen fajták között lehetnek a hazai termelési viszonyok között kiváló és eredménytelenek is. A térségi körülményeket, természeti viszonyokat, egy szóval az adottságokat jól ismerő Régió Bizottságoknak célszerű felhívni a gazdálkodók figyelmét, hogy a jó és rossz fajta közötti választás, – így gazdálkodásuk sikere, vagy sikertelensége – kizárólag rajtuk múlik. *A jövőben az „állam” nem avatkozhat be a gazda döntésébe. Az új vetőmag jogszabályok szerint az ún. Ajánlati Fajtalistát csak civil szervezetek készíthetik el és az is csak ajánlat.*

A termékek értékesítése a piac lehetőségei.

Nemcsak eredményesen kell termelni, hanem még ennél is fontosabb a termék minősége, értékesíthetősége. Jó példaként hozható fel az őszi búza eladhatósága (lásd külön cikk). Az EU az egyik legnagyobb őszi búza exportőr, de amit elad látgy búza. Igénye van viszont (évenként 2,5–3 ezer tonna) a kemény minőségű

búzára. Nekünk ezért nem szabad olyan minőségű búzával foglalkoznunk, amire az EU-nak nincsen szüksége. A térségi Régió Bizottságok képviselőinek tehát a magyar vetőmag szakma adott térségi lehetőségeinek fejlesztését, stb. kell összefogni, és ezzel természetesen a gazdálkodók érdekeit, eredményességét elősegíteni.

Rögtön felmerülhet a kérdés, hogy ez a feladat az Agrárkamara munkája. Igen ez így igaz. A VT térségi szakemberi feladatokat nem konkurensként, hanem szakértőként kell ellátni. Munkájukkal tehát segítik a Kamarát, és nem konkurálnak azzal. Az EU tagság olyan nagy feladat és lehetőség, hogy megbirkózni, talpon maradni, és továbblépve gyarapodni, csak összefogással tudunk.

Az új Alapszabályt tehát elfogadták. Tényleges és teljes körű működése azonban fokozatosan a választások lebonyolításával, az új Küldöttközgyűlés és az új Elnökség 2004. évi munkájával indul. Tervként a folyamatot úgy vázolhatjuk fel, hogy 2003 IV. negyedévében országos szekció taggyűléseken kell megválasztani

a Szekció Bizottságokat, és az év végén, jövő év elején kell a Régió Bizottságok megválasztására is sort keríteni. Nagyon nehéz feladatnak tűnik most ez. A tagság – gazdálkodók – napi gondok között öröklődnek, az aszály veszteségeit mérik fel. Mégis tisztelettel kérem tagságunkat, hogy *a jövőre gondolva, vegyenek részt a majdán kiküldött meghívók szerint a választásokon*, és olyan szakembereket jelöljenek a feladatokra, akik napi munkájukon felül a felsorolt, vagy még csak most formálódó feladatoknak eleget tudnak tenni.

A Küldöttközgyűlés külön napirendben foglalkozott a 2002. évi pénzügyi gazdálkodás elfogadásával és a 2003. évi költségvetési terv jóváhagyásával.

A Küldöttközgyűlés *egyhangúlag elfogadta a 2004. január 1-jétől esedékes tagsági díj emelését*. A tagdíjat minden kategóriában egységesen 50 százalékkal emelte meg. A döntés indoklásaként kérem a VT tagságát, mérlegelje, hogy a tagsági díj legutoljára 2000-ben változott, azóta az inflációs arányú növekedés jelentős.

A tagdíjemelés oka alapvetően nem-

csak ez. Az előzőekben vázoltuk azokat az új és megnövekedett feladatokat, amit a VT-nek teljesíteni kell. Változatlanul fenn akarjuk tartani, hogy a tagságot az általuk megválasztottak képviseljék. De a feladathoz kapcsolódó EU-s szabályok és eljárási gyakorlat ismerete nélkülözhetetlen. A választott tisztségviselőknek – napi saját munkájukon kívül – ezek ismerete és folyamatos figyelemmel kísérése megoldhatatlan feladat. Ezért a VT létszámfejlesztést kell alkalmazzon. *Olyan – nyelvet tudó – szakemberek felvételére van szükség*, akik figyelemmel kísérve az EU-t, tagországokat, és társszervezeteket, információval tudják ellátni a VT tisztségviselőit, és a vetőmag-forgalmazással foglalkozó jogszabályokról a tagságot. Erre mindenképpen szükségünk van. Már fentebb leírtam, hogy Magyarország az EU harmadik vetőmag-előállítója. Ha pozíciónkat meg akarjuk őrizni az EU-n belül és azon kívül is, és fejleszteni akarjuk, tovább kell nekünk is lépni jelenlegi felkészültségünkön.

Dr. Hullán Tibor

A júliusi kalászos vetőmaghelyzet

A szemlebejelentések adatait az 1. sz. táblázat mutatja be. Mint látható a tavalyi évhez viszonyítva az őszi kalászos vetőmag-szaporítások területe 9,7 százalékkal esett vissza. Őszi búzából 49,3 ezer hektár, a bejelentett terület 90,4 százalék az előző évének. Az aszály a vetőmag-szaporító táblákat sem kímélte, bár állapotuk az árutermesztő búzatábláktól jobb. Ma az egész ország a várható átlagtermést találhatja. Mire ez az újság a VT tagságához eljut, már a valós számokat is nagyjából ismerjük. Most a tipelgetés a vetőmag-szaporító táblákon 3,5 tonna/hektár körül mozog. Ezek a számok azonban igen bizonytalanok, mert tájegységenként, táblánként rendkívül nagyok az eltérések. Nemcsak azért, mert hol esett az eső, hol nem, hanem mert az évek óta korlátozott eredményességű agrotechnika hatása most mutatkozik meg.

Ahol az elővetemény jó volt, és időben vetettek el, a terméseredmények is jobbak. Most is elmondhatjuk – sajnos – a rossz évekből igen sokat lehet tanulni, mert a kényszerből, vagy más okból elkövetett hibák a termék mennyiségében visszaköszönnék. A szántóföldi szemlék folyamatban vannak.

Az előző években az átlagos alkalmazatlan arány 5–6 százalék körül mozgott. Figyelembe véve ez év körülményeit, a kizárás nőni fog. 10 százalék körül becsülném. Így a valóságosan betakarított őszi búza vetőmag-szaporítás 44 ezer hektár körül

lesz. Nagy kérdés az áthullás mértéke 2,2 rostán vizsgálva a legjobb eredmény 6 %, a legrosszabb 30–35 százalék körül mozoghat. Itt is igen nagy a differenciálódás, de ahol a termésátlag jobb volt az áthullás mértéke is alacsonyabb. A beérkezett információkat mérlegelve 20 százalék körüli átlagos kieséssel számolhatunk. Az összes bizonytalansági tényezővel számolva 100–110 ezer tonna fémzárolt őszi búza vetőmaggal kalkulálhatunk. Ennél valamivel több akkor lesz, ha a rostaméretben engedményt teszünk és 2,2 helyett 2,0-val vizsgáljuk az áthullást.

Nagy kérdés, hogy milyen lesz a fémzárolt vetőmag iránti fizetőképes kereslet. Hírek szerint az FVM a gazdálkodókat hitellel támogatja, de lesz-e vetőmagvásárlás akkor, amikor a felújítás iránti követelmények megszűntek? Minderre választ csak az év végére várhatunk.

A 2004. év betakarítása azonban már az EU tagságra esik. Az Európai Unió az egyik legnagyobb árubúza exportőr, de az általa kiszállított termék az úgynevezett lágy búza. Az EU árubúzáat importál is évente 2–3 ezer tonnát, de amire szüksége van az a minőségi kemény búza. Magyarországnak – eredményes marketing után – az EU stabil vevője lehet.

2004-ben már működni kell az EU intervenciók felvásárlási rendszernek. Az intervenció ár időhöz és minőséghez kötött fix összeg, előreláthatólag az alapár 24.821 Ft/tonna (101,31 euró/tonna) lesz, ami az intervenció időszak beindulásától november 1-jétől havonta 228 Ft/tonnára (0,93 euró/t) növekszik a beszállítási időszak végéig, vagyis a következő év május 31-éig. November 1-je előtt nincs átvétel, viszont működik a szabadpiac. Az EU intervenciók rendszere mindenkitől (terme-

1. sz. táblázat: Kalászos vetőmag-szaporítások bejelentése (2001–2003) /OMMI adatok alapján/

Növényfaj	2001		2002		2003
	Szemlélt terület /ha/	Fémzárolt összes /t/	Szemlélt terület /ha/	Fémzárolt összes /t/	Bejelentett terület /ha/
Őszi búza	65 352	168 526	54 488	161 544	49 303
Őszi durum búza	776	2563	1005	2520	978
Őszi rozs	1030	1566	1002	1824	842
Őszi árpa	8093	24 439	7245	19 673	6337
Hibridrozs	561	364	433	1377	219
Őszi tritikálé	4404	13 570	3582	10 866	3481
Összesen:	80 216	211 028	67 755	197 804	61 160

2. sz. táblázat: Az intervenciós felvásárlás során alkalmazott minőség /FVM kiadvány/

	Durum búza	Étkezési búza	Rozs	Árpa	Kukorica	Cirok
A. Maximális nedvességtartalom	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%
B. Kifogástalan min. alapvető gabonákon kívüli anyagok maximális mennyisége	12%	12%	12%	12%	12%	12%
1. Törött szemek	6%	5%	5%	5%	10%	10%
2. Szemekből álló szennyeződések (a 3. pontban jelzettekől eltérőek), amelyekből:	5%	7%	5%	12%	5%	5%
a) zsugorodott szemek					-	-
b) egyéb gabonafélék	3%			5%		
c) rovarkárosított szemek						
d) elszíneződött csírájú szemek			-	-	-	-
e) hősérült szemek	0,50%	0,50%	1,5%	3%	3%	3%
3. Penészes és/vagy fuzárium-fertőzött szemek, amelyekből:	5%	-	-	-	-	-
- fuzárium által fertőzött szemek	1,5%	-	-	-	-	-
4. Csírázott szemek	4%	4%	4%	6%	6%	6%
5. Vegyes szennyeződések, amelyekből:	3%	3%	3%	3%	3%	3%
a) idegen magvak						
- káros						
- egyéb	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%
b) károsodott szemek						
- spontán melegedés vagy szárítás során túlzott melegítés által károsodott szemek	0,05%	0,05%				
- egyéb						
c) idegen anyagok						
d) héjrészek						
e) anyarozs				-	-	-
f) erjedt szemek	0,05%	0,05%	0,05%			
g) elpusztult rovarok és rovardarabok	-	-	-	-	-	-
C. Egészben, részben foltos szemek max. %	27%	-	-	-	-	-
D. Maximális tannin tartalom*	-	-	-	-	-	1%
E. Minimum fajsúly (kg/hl)	78	73	70	62	-	-
F. Minimum fehérje tartalom*: 2002/2003-tól	11,5%	10,5%				
G. Hagberg esésszám (másodperc)	220	220	120			
H. Minimum Zeleny index (ml)	-	22	-	-	-	-
*száranyag %-ában						

szélhetnek az új jogszabályok kötelező, vagy akárcsak ajánlott vetőmag-felújításról. Mindenkinek magának kell eldöntenie, hogyan kíván boldogulni. Természetesen itt van a nyakunkon a rekordokat döntő aszály, ez azonban a 2004. évi termés felvásárlása szempontjából nem sokat mutat.

Nagy kérdés változatlanul, hogy a fentiek ismeretében is hogyan fog a fémzárolt vetőmag iránt alakulni az igény, hogyan tudunk élni az EU piaci rendszer szabályaival? Ettől függ, hogy elegendő lesz-e a megtermelt fémzárolt vetőmag tömege az őszi vetésekhez, vagy lesz-e vetőmaghiány.

H. T.

lőtől és kereskedőtől) átveszi az árutömeget. Tehát aki „kombájntól felvásárol” az is beviheti a tulajdonában lévő árubúzákat az intervenciós raktárba az adott időszak árának megfelelően. Egy beszállító részéről az intervenciós mennyiség minimálisan 80 tonna. Akinek ennél kevesebb van, társulnia kell és közösen adják le termésüket. Az intervenciós minőségi követelményeket a 2. sz. táblázat tartalmazza.

Az előírásoknak nem megfelelő terméket nem vesznek át. Ha mégis beszállítják, azt a minőségi vizsgálatok után visszaküldik. Annak, aki tehát jobb áron, és november 1-je előtt akarja a búzáját eladni minőségi árut kell termelnie, mert csak ez iránt lesz várhatóan kereslet. Itt is egy új helyzettel kell számolnunk. A felvásárló malmok érdeke az azonos minőség, a gyakorlatilag fajtatiszta árugabona. Ezért jó árat csak a származását igazolni tudó árubúzáért fizetnek. Tehát rendszeresen kell fémzárolt, minősített vetőmagot vásárolni és elvetni nemcsak azért, hogy megfeleljen, hanem, hogy a származást is igazolni lehessen.

Az agrrotechnika, a tápanyagellátás és elsődlegesen a fémzárolt vetőmag használata a jövőben nem jogszabályban előírt követelmény, hanem a működésképes gazdálkodás alapfeltétele. Ezért nem be-

Vetőmag Terméktanács új tagjai 2003. április – június

Név	Cégnév	Ir. sz.	Város	Utca
Bányai László	magánszemély	6351	Bátya	Kossuth L. u. 33.
Csávás István	magánszemély	3300	Eger	Breznay u. 24.
Dosztál György	magánszemély	9735	Csepreg	Taksony u. 17.
Egerszegi György	magánszemély	7090	Tamási	Rákóczi u. 40.
Fekete András	magánszemély	4220	Hajdúböszörmény	Polgári u. 73.
Godó Ignácné	magánszemély	3372	Kömlő	Ady út 54/1.
Gólya Zsolt	magánszemély	5643	Bélmegyer	Rákóczi u. 2.
Illin Józsefné	magánszemély	5510	Déaványa	Körösladányi út 10.
Katona Lajos	magánszemély	5500	Gyomaendrőd	Zrínyi M. u. 23/1.
Molnár Imre	magánszemély	4220	Hajdúböszörmény	Vajda J. u. 7.
Sáringer Antal	magánszemély	6000	Kecskemét	Kócsag u. 16.
Makrai Renáta	Agroimpex-Balaton Kft.	8330	Sümege	Fenyő u. 9.
Szabó István	Agromiklós Kft.	5200	Törökszentmiklós	Bethlen G. u. 47-49.
Goldberger Ferenc	AG-Seed Kft.	1054	Budapest	Bajcsy-Zs. u. 50.
Tornyai Gyula	Arrival 2000 Kft.	5430	Tiszaföldvár	Ókincsem Fő út 67.
Gáspár Gyula	Biopoint Kft.	4028	Debrecen	Simonyi u. 7.
Hanyecz Zoltán	Gépfarm Szövetkezet	5900	Oroszáza	Kelet u. 19.
Ódor Ferenc	Gérce „Jobbikszer” Bt.	9672	Gérce	Árpád u. 47.
Klein András	Ger-Farm Kft.	7064	Gyöngy-Gerenyás	
Jagodics István	Jurisich Mg. Rt.	9739	Nemescső	Péterfy S. u. 42.
Vári Attila	Kamilla 2003 BÉSZ Szövetkezet	5000	Szolnok	Ady E. út 37.
Geiger Imre	Kenyeri „Egyetértés” Kft.	9514	Kenyeri	Barátság u. 3.
Kiss Tibor	Kiss és Társai Bt.	5123	Jászárokszállás	Kisfaludy u. 20.
Kósa Csaba	Kósa Kft.	7200	Dombóvár	Ady u. 10.
Kovács Imre	Körösladányi Barátság Mg. Szöv.	5516	Körösladány	Kossuth u. 17.
Gerhard Lang	Lang Agro Kft.	9675	Bögöte	Szabadság u. 99.
Kiss László	Munkácsy Mg. Szövetkezet	5925	Gereándás	Dózsa u. 3.
Will J. van Eijsden	Völgy Major Kft.	8877	Tornyiszentmiklós	Felsőmajor
Zilahi Géza	ZI-CO Bt.	4025	Debrecen	Miklós u. 2.
Kovács Ferenc	Zsadányi Malom '97 Kft.	5537	Zsadány	Béke u. 34.

A vetőmag-szaporítás és -forgalmazás növény-egészségügyi előírásai

A növényvédelmet érintő jogszabályok helyzete az EU-ban jelentősen megváltozik. Az EU tagság a jövőben azt jelenti, hogy az áruk növényvédelmi vizsgálata nem a határon, hanem az adott termelőnél, termelőhelyen történik, és az így kapott okmányok kísérik az EU-n belül minden rendeletben előírt szállítmányt. Ennek megfelelően jelentősen megváltozik a belföldi növényvédelmi rendszerünk is. A megjelent jogszabályok értelmezése érdekében felkértük Szőnyegi Sándor urat, hogy a jogszabályokról, ezzel kapcsolatos tennivalóinkról tájékoztatót adjon. Javasoljuk, hogy ha tagjainknak további kérdéseik vannak, ezeket lefelben küldjék meg a Vetőmag Termék Tanács címére (1241 Budapest, Pf. 140), hogy közérdekű esetében ezekre megfelelő választ kérjünk. Amennyiben az adott téma közvetlen és egyéni jellegű, javasoljuk, hogy azzal a növényvédelmi szolgálat illetékeseit szíveskedjenek megkeresni.

Szerkesztő

A növény-egészségügyi követelményeket valamennyi EU tagállam egységes elvek alapján szabályozza. A közösségi előírások betartása minden tagállamra kötelező.

Az EU növény-egészségügyi előírásait a 2000/29. EK Irányelv tartalmazza.

Magyarországon 2000. év májusában lépett hatályba a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény, majd 2001. év elején a növény-egészségügyi feladatok végrehajtásának részletes szabályairól szóló 7/2001. (I.17.) FVM rendelet.

A teljes jogharmonizáció megvalósítása érdekében ez évben jelent meg a 37/2003. (IV.14.) FVM rendelet, (a továbbiakban: rendelet) amely módosította a 7/2001. (I.17.) rendeletet. A módosítások egy része a kihirdetést követően már hatályos, de többségük csak a csatlakozás után lép hatályba.

A növény-egészségügyi ellenőrzések rendszere a csatlakozás után megváltozik.

Mivel az uniós tagállamok közötti határokon ellenőrzés nem történik, így a növény-egészségügyi ellenőrzéseket a termelőhelyeken kell elvégezni.

Az ellenőrzésköteles terméket, előállítókat, forgalmazókat az illetékes Növény és Talajvédelmi Szolgálatnál (a továbbiakban: Szolgálat) nyilvántartásba kell venni. Ezt a nyilvántartásra kötelezettnek kell kérni minden év május 15-éig.

Az érintettek egyedi nyilvántartási számot kapnak a szolgáltatótól. Ha a termelő az adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, akkor az ellenőrzésköteles terméket nem forgalmazhatja, nem viheti be az uniós piacra.

A magyar rendszer és az uniós rendszer között a jelenlegi legnagyobb eltérést az ellenőrzésköteles termékek összetétele jelenti. A magyar előírások valamennyi növény és növényi termék ellenőrzését megkövetelik, míg az uniós jogszabályok csak a szaporítóanyagok és a vetőmagvak egy részének, valamint a burgonya, a citrus-féle gyümölcsök, az egyes dísznövények és néhány faáru vizsgálatát teszik szükségesé.

Hazánkban elsősorban a végtermékek ellenőrzését végezzük, a tagországokban pedig az egész termelési folyamatot ellenőrzi a hatóság. Mivel az ellenőrzött termékek forgalomba kerülnek, szükség van egy olyan dokumentumra, amely igazolja, hogy az árut a növény-egészségügyi hatóság ellenőrizte. Ezt a célt szolgálja a növényültetvény-nyilvántartás.

Vannak olyan termékek, amelyeknek a növény-egészségügyi ellenőrzését el kell végeztetni, de forgalmazásukhoz nem szükséges növényültetvény kiadása. Ezen termékek közé tartozik az ellenőrzésre kötelezett vetőmagvak többsége is.

Növény-egészségügyi ellenőrzésre kötelezett vetőmagvak:

- kukorica vetőmag /Zea mays/
- napraforgó vetőmag /Helianthus annuus/
- lucerna vetőmag /Medicago sativa/
- bab vetőmag /Phaseolus vulgaris/
- rizs vetőmag /Oryza sativa/
- paradicsom vetőmag /Lycopersicon lycopersicum/

A felsorolt növényekből továbbszaporítási céllal termesztett bármely szaporítási fokozatú vetőmag termesztését a faj, fajta, mennyiségi és területi adatok megjelölésével, a termelő legkésőbb minden év május 15-ig köteles az illetékes Szolgálatnak bejelenteni.

A szolgálat a bejelentett területeken elvégzi a vizsgálatokat, (szükség esetén laboratóriumi vizsgálatokat is). Az eredményről szemlejegyzőkönyvet állít ki. Az eladásra (forgalmazásra) szánt vetőmagtétel szállítmányát kísérő okmánya (szállítólevél, stb.), a termelőnek a regisztrációs (nyilvántartási) számát rá kell vezetnie.

A szaporító és ültetvényanyag előállítók még akkor sem mentesülnek a nyilvántartási kötelezettség alól, ha saját célra állítják elő a terméküket. Nyilvánvaló, hogy ebbe nem tartozik bele a kiskertben vagy hobbikertben saját célra előállított vetőmag.

A rendelkezések értelmében a nyilvántartásra kötelezetteknek:

◆ naprakész nyilvántartást kell vezetni azokról a helyekről, ahol az ellenőrzésköteles árut termeszt, előállítja, tárolja, tartja vagy felhasználja,

◆ nyilvántartást kell készíteni azokról az ellenőrzésköteles árukról, amiket tárolásra vásárolt vagy a telephelyen termeszt, termelésbe von, vagy bármilyen célból továbbítja,

◆ a termesztéssel és forgalmazással, valamint az ellenőrzéssel kapcsolatos okmányokat legalább három évig megőrizni szükséges,

◆ személyes vagy – növényvédelmi és egyéb növény-egészségügyi témában – szakmai tapasztalattal rendelkező megbízottja útján kapcsolat tartása a hatósággal,

◆ szükség szerint és a megfelelő időben, a hatóság által meghatározott módon megfigyelések folytatása,

◆ az ellenőrzést végző felügyelő számára lehetővé kell tenni a vizsgálatot,

mintavételt, valamint a vonatkozó okmányok megtekintését, illetve együttműködni a hatósággal,

◆ a hatóság intézkedésére a telephelyek növény-egészségügyi helyzetének fenntartására, illetve az anyagok azonoságának megőrzésére vonatkozó különleges kötelezettségek (különleges vizsgálat, mintavételezés, elkülönítés, felszámolás, kezelés, megsemmisítés) betartása,

◆ valamely károsító, annak tünete, illetve bármely más növényi rendellenesség előfordulásakor a illetékes hatóság értesítése.

A vetőmagvak (EU csatlakozásig) Magyarországra, illetve valamely EU tagállamba történő bevitelkor alkalmazandó növény-egészségügyi előírások

Kukorica vetőmag:

A vetőmag a kukorica baktériumos csíkosága és hervadás

(*Erwinia stewartii*) kórokozótól mentes területről származik, vagy

a vetőmagból vett reprezentációs minta vizsgálata alapján a vetőmag mentes a kórokozótól.

Rizs vetőmag:

A vetőmagot hatóságilag megvizsgálták, és mentesnek találták rizs fonálféregtől (*Aphelenchoides besseyi*), vagy

a vetőmagot melegvízes vagy más megfelelő kezelésnek vetették alá.

A többi vetőmagnál a követelmények megegyeznek az EU tagállamokon belüli szállításhoz alkalmazandó szabályokkal. Kivétel a paradicsom, ahol a terület mentessége kiegészül a burgonyagumó orsó-sodás viroiddal (*Potato spindle tuber viroid*), valamint a lucerna vetőmagnál a hatósági nyilatkozat csak olyan országokból származó lucerna vetőmag esetében szükséges, ahol a lucerna baktériumos hervadása előfordul.

Az EU tagállamokon belüli – csatlakozásunk utáni – vetőmag előállításra és szállításra vonatkozó különleges növény-egészségügyi előírások

Az EU tagországokban nem növény-egészségügyi ellenőrzésköteles a hibrid-kukorica és a rizs vetőmag előállítása.

Napraforgó vetőmag:

A termőterületnek, ahol a vetőmagot előállították, mentesnek kell lennie napraforgó peronoszpórától (*Plasmopara halstedii*), vagy a vetőmagot – a rezisztens fajták vetőmagjának kivételével – napraforgó peronoszpóra elleni kezelésben kell részesíteni.

Lucerna vetőmag:

A termelés helyén a utolsó teljes vegetációban nem észlelték a szárfonálféreg (*Ditylenchus dipsaci*), okozta tüneteket és a reprezentatív mintán végzett laboratóriumi vizsgálat nem mutatta ki a károsító

tó jelenlétét, vagy az értékesítés előtt gázozást végeztek.

Hatósági nyilatkozattal igazolni kell azt, hogy a vetőmag a lucerna baktériumos hervadásától (*Clavibacter michiganensis* spp. *insidiosus*) mentes területről származik, vagy

– a gazdaságban, illetve annak közvetlen közelében a legutóbbi 10 évben a kórokozó nem fordult elő, és a növényállomány a kórokozóval szemben rezisztens fajtához tartozik, vagy

– a vetőmag betakarításakor a növényállomány még nem kezdte meg a vetéstől számított negyedik vegetációs időszakot és előzőleg nem több, mint egy alkalommal takarítottak be vetőmagot, vagy

– az EU-ban értékesített vetőmag minősítésére vonatkozó szabályokban meghatározott közömbös anyag mennyisége nem haladja meg a 0,1 súlyszázalékot, vagy

– a termőhelyen illetve annak közelében termesztett lucerna terményen a legutóbbi két vegetációban nem észlelték a kórokozó tüneteit, vagy a termesztés helyén a vetést megelőző három évben lucerna állomány nem volt.

Bab vetőmag:

A termőterület a bab baktériumos barnafoltossága (*Xanthomonas campestris* pv. *phaseol*) kórokozótól mentes, vagy

a vetőmagvakból megvizsgált minta alapján mentes a kórokozótól.

Paradicsom vetőmag:

A vetőmagot savas extrakciós módszerrel nyerték, és a vetőmag olyan területről származik, ahol a paradicsom baktériumos rákja (*Clavibacter michiganensis* spp. *michiganensis*) és a paradicsom baktériumos varasodása (*Xanthomonas campestris* pv. *vesicatoria*) nem fordul elő, vagy

– a termőhelyen az utolsó vegetációs időszakban nem észlelték betegségek tüneteit, vagy

– a vetőmag hatósági vizsgálat alapján a fenti károsítóktól mentes.

Növény-egészségügyi ellenőrzésköteles és növényútlevél-köteles vetőmagvak:

– vöröshagyma (*Allium cepa*)

– mogyoróhagyma (*Allium ascalonicum*)

– metélőhagyma (*Allium schoenoprasum*)

Ezen növények vetőmag-előállító területeit is növény-egészségügyi ellenőrzésben kell részesíteni, és a termesztés helyének, illetve a megtermelt vetőmagvaknak mentesnek kell lenniük a rendelet 1. és 2. mellékletében felsorolt zárlati károsítóktól. A rendelet módosítása értelmében, 2003. július 1-től valamennyi nö-

vényútlevél köteles terméknel kötelező a növényútlevél alkalmazása.

A termékhez kiadott növényútlevél igazolja, hogy az előállított vetőmag az illetékes szolgálat által növény-egészségügyi ellenőrzésben részesült, az előírásoknak megfelel, és előállítója a hivatalos termelői nyilvántartásban szerepel. A növényútlevél-rendszer működtetése a Szolgálat feladata, de kiadását átruházhatja valamely társhatóságra vagy arra alkalmas termelőre.

A növényútlevél lehet a termékhez kiadott certifikációs címke, amelyet a Szolgálat igazolására és ellenőrzése mellett az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet ad ki a termelőknek, illetve a forgalmazóknak. A későbbiekben is azt az elvet követjük, hogy ahol valamilyen minőségtanúsítással kapcsolatos címke van forgalomban, az egyben növényútlevélként is szolgál, és azt a címke kiállító hatóság vagy a termelő adja ki. Ahol ez nem megvalósítható, ott az illetékes szolgálatok fogják ezt a munkát elvégezni.

A növényútlevél formájára egységes közösségi előírás nincs, csak a tartalmi elemeket szabályozták. Lehet címke, vagy a szállítmányt kísérő dokumentum, mely az ellenőrzésköteles termékek kereskedelmi egységére alkalmazandó. Ha a küldemény azonos helyről, ugyanabból a fajtából származik, és azonos rendeltetési helyre szállítják, akkor a növényútlevél szállítmányonként szükséges. Ettől eltérő esetekben, egy szállítmány több növényútlevelet igényel, amiket termelési helyenként, termékenként, fajtánként, rendeltetési helyenként kell kiadni.

Amennyiben a szállítmányt átrakják, átcsomagolják, vagy annak növény-egészségügyi státusza megváltozik, a növényútlevél kicseréléséről intézkedni kell. Ilyenkor a küldemény új „RP” jelzéssel ellátott növényútlevelet kap, amelyen fel kell tüntetni az eredeti termelő, illetve az importőr nyilvántartási számát is.

Védett zónába történő vetőmag-szállítás

Új elem a szabályozásban a védett zónarendszer. Az EU abból a célból hozta létre, hogy a károsítók elterjedését megakadályozzák a különlegesen veszélyeztetett, még nem fertőzött területeken.

Védett zónának nevezzük azt a területet, ahol a rendeletben is felsorolt (1. és 2. melléklet B. része) egy vagy több károsító a kedvező körülmények ellenére nem telepedett meg, de a Közösség egyes részein már jelen van.

Ha az EU tagállamaiból vagy harmadik országból növényt, növényi terméket kívánnak védett zónába szállítani, szigorúbb növény-egészségügyi feltételeknek kell megfelelni.

A védett zónába szállítandó ellenőrzésköteles termékeknel használandó különleges előírásokat a rendelet 5. melléklete tartalmazza.

A vetőmagvaknál védett zóna előírások csak a cukorrépa és takarmányrépa vetőmagokra vonatkoznak.

Védett zónák a következő országokban vannak:

Dánia, Franciaország (Bretagne), Finnország, Írország, Portugália (Azorszigetek), Svédország, Egyesült Királyság (Észak – Írország)

Ezen országokba történő szállítás esetén az említett vetőmagtételnek hatósági nyilatkozatot kell kiadni arról, hogy

a) az elit és a fémező vetőmag kategóriába tartozó vetőmag megfelel a külön jogszabályokban meghatározott feltételeknek;

b) a nem véglegesen fémező vetőmag pedig megfelel a meghatározott feltételeknek, és azt feldolgozásra szánják, illetve hatóságilag engedélyezett hulladékkezelő rendszerrel ellátott feldolgozó üzembe szállítják a Beet

necrotic yellow vein vírus (rizómánia) terjedésének megakadályozása céljából;

c) a vetőmag olyan növényállományról származik, aminek termőhelyén a fenti vírus nem fordul elő.

A vetőmagvak harmadik országba történő kereskedelmének növény-egészségügyi ellenőrzése

Harmadik országba történő szállításnál mindig a célország növény-egészségügyi előírásait kell alapul venni. Az illetékes Szolgálat ennek megfelelően végzi el a növény-egészségügyi és laboratóriumi vizsgálatokat, és zárlati károsítóktól való mentesség esetén a szállítmányhoz növény-egészségügyi bizonyítványt állít ki. Az export növény-egészségügyi ellenőrzéseket tehát a csatlakozás után is a jelenlegi rendszerben a célország előírásainak megfelelően a berakóhelyen, illetve ha szükséges, a termőhelyen végezzük el.

Harmadik országból érkező import szállítmányok esetén a szükséges ellenőrzés az erre a célra létesített határkirendeltségeken történik. Ha a terméket EU-tagországba szállítják tovább, a növény-egészségügyi bizonyítványt növényútlevéllel kell helyettesíteni.

Kérem az olvasókat, hogy amennyiben a leírtakkal kapcsolatban részletesebb információra van szükségük, forduljanak az illetékes megyei szolgálatokhoz, vagy a

Növény- és Talajvédelmi Központi Szolgálat Növény-egészségügyi Hatósági Osztályához (1519 Budapest, Pf.: 340; Tel.: (1) 309-1037; Fax: (1) 246-2947).

Szőnyegi Sándor
NTKSZ

GNIS

(The Groupement National Interprofessionnel des Semences et Plants)

Francia Nemzetközi Szakmaközi Növény- és Vetőmag Szövetség

A GNIS egy szakmaközi szövetség, amely összehozza a vetőmagágazat minden szektorának képviselőit. Egy platform, mely a viták színtere, s melyben a vetőmagágazat résztvevői közösen határozzák meg a fejlődés irányvonalát. Az Agrár Minisztérium égisze alatt működik, és javaslatokat tesz a szektor szabályozására vonatkozólag. Végül a kormány a GNIS-t jelölte ki ezen szabályok betartásának ellenőrzésére, és az egész komplex ágazat irányítására, felügyeletére.

A GNIS, jelenlegi formájában 1962 május 18 óta működik, és képviseli a vetőmagágazat számtalan résztvevőjét, úgymint a növény-nemesítőket, a vetőmag-előállítókat. Foglalkozik a vetőmagvak marketingjével és végfelhasználásával, valamint vizsgálja a vetőmagvakat, és lépéseket javasol a vetőmagvak előállításának és marketingjének koordinálására.

A felsorolt hivatalos tennivalókon túl, a GNIS a francia agrárium egyik legjelentősebb tényezője. Feladata az ágazat igazgatása, a vetőmagpiac koordinálása, a kormányzati és az ágazat közötti kapcsolat javítása, valamint döntőbíráskodás az ágazat tevékenységeiben a vetőmag-termesztéstől – a marketingig.

A GNIS két különböző típusú feladatkört lát el. Az egyik speciálisan a vetőmag-ágazati szektor igazgatása, a piac koordinálása és a vetőmag minőségellenőrzése. A másik, a tájékoztató és oktató programok, promóciós tevékenységek és gazdasági értekezések szervezése.

Mivel a vetőmag-előállítás egy igen összetett, komplex tevékenység, szoros együttműködést kíván a szektor résztvevői között. Ebből kiindulva, a GNIS közreműködik a résztvevők közti kapcsolatok zökkenőmentessé tételében. Többek között úgy, hogy kitételeket ír elő a standard vetőmag-előállítási szerződésekhez, és párbeszédet közvetít a felek között.

Piacszervezés

A GNIS biztosítja a vetőmagpiac zavartalan működését az előállítástól a marketingig. A szektor résztvevői közötti kapcsolattartás szervezésével éri el, hogy a piac az igényeknek megfelelően ellátott legyen. Szintén feladatai közé tartozik, hogy javaslatokat

tegyen a szabályzatok újítására, megváltoztatására, így a mai felhasználók elvárásainak kielégítésére. Adaptálja az ökonómiai és időjárási tényezők által befolyásolt igényeket és a kínálatot. A piaci változások elemzésével a GNIS javaslatokat tesz a kormányzati szerveknek, hogyan reagáljanak, és milyen lépéseket tegyenek a kivételes környezeti tényezők (aszály, fagy, betegség, stb.), illetve az új igények kezelésére.

Minőség-ellenőrzés

A GNIS technikai részlege végzi a szövetség egyik legfontosabb feladatát, a vetőmagvak kötelező ellenőrzését és minősítését is. Ez a SOC (Official Control and Certification Service). Felelős az Agrár Minisztérium növény- és vetőmagvak előállításra vonatkozó szabályainak betartásáért, valamint ő a jogosult a vetőmagvak minősítésének szakokon való jelölésére, amennyiben azok fizikai- és fajtatisztaságban, a csírázási %-ban, nedvesgéstartalomban, stb. megfelelnek a standard követelményeknek.

Egyéb feladatok

Általános természetű feladatai során gyakorlati és promóciós tevékenységeivel technikai és ökonómiai információkat nyújt, ismerteti az esetleges új rendeleteket. Különböző kutatási programjaival segíti a szektorban dolgozók fejlődési irányvonalának meghatározását. Tanácsokat nyújt a vállalatoknak, hogyan vessék meg a lábukat új piacokon, szűk piaci szegmenseket célzó új termékekkel. Valamint oktatásokat, tájékoztatókat, tájékoztatókat szervez az új technológiai és genetikai áttörések megismertetésére. Végül reklámkampányai Franciaországban és külföldön is hozzájárulnak a szektor fejlődéséhez.

A GNIS struktúrája (szervezeti felépítése)

A GNIS központi bizottság 8 speciális szekció tevékenységét koordinálja:

1. kalászos gabonák
2. kukorica és köles

3. gyep és takarmánynövények
4. olajos növények
5. rostonövények
6. cukor és takarmányrépa
7. burgonya
8. zöltség és virág

E szekciók tagjai képviselik az adott fajtacsoporttal foglalkozó nemesítőket, előállítókat, kerekedőket és felhasználókat. A tagokat szakmai szervezetek ajánlják, és az Agrár Minisztérium jelöli ki őket 3 évre.

A szekció tagjai, akik szakmájukban specialisták és képességeik az Agrár Minisztérium és az egész szektor által elismertek, a komplex szektor menedzselésében (mely a közmegegyezés bázisán nyugszik) elég nagyfokú önállóságot kapnak. Feladatuk, hogy biztosítsák a szektor folyamatos fejlődését, és hogy elhárítsák a túlzó, technokrata, korlátozó rendeleteket. Ezen túl azonban továbbra is a Minisztérium marad a vetőmag stratégia legfőbb irányítója és a szabályozást érintő GNIS döntéseket is miniszteri jóváhagyáshoz kötik.

Minden szekciónak van egy 20–40 főből álló tanácsa, melyek a szekció különböző területeit reprezentálják, úgymint a nemesítőket, termelőket, importőröket, exportőröket, kereskedőket, vetőmag előállítókat és az ipari- és mezőgazdasági végfelhasználókat. Az ő szerepük a párbeszéd fenntartása a szektor szakmai kategóriák között és általában véve a részszeletorok irányítása. Feladatuk a GNIS intervenciók részletezése, és a speciális ökonomiai, technikai, vagy pénzügyi problémák megoldása.

Egy magasabb szintet jelent a minden szekció elnökeiből és elnökhelyetteséből álló központi bizottság, amely megfelel a GNIS igazgatóságának. Ez koordinálja a különböző szekciók legfőbb irányvonalait és felelős, hogy a GNIS vetőmag politikája mindenkor következetes legyen. A központi bizottságnak 18 tagja van: a 8 szekció elnökei és elnökhelyettesei, plusz két képviselő a termelők közösségéből. Ezt a két embert is 3 évre választják.

Egy GNIS szekció szerepe

◆ A vetőmagpiac ellátottságának felügyelete, túlkínálat vagy hiány esetén megfelelő lépések megtétele.

◆ Javaslatok tétele a vetőmagtermelők árkonfidióira.

◆ Standard vetőmag-előállítási szerződések felvázolása a kérdéses szekciókban.

◆ Szabályváltoztatások indítványozása, illetve a tervezett regulációs változások véleményezése.

◆ A vetőmag szektor résztvevőinek nyilvántartása, engedélyezési kérelmek elbírálása és iktatása termelők szerint.

◆ A termelési szerződéseket érintő vitás kérdésekben közvetít a szakmai körök között, számtalan esetben ez a döntőbíráskodás segít elkerülni a pereskedést.

◆ Felügyeli és fejleszti a fémmárgolt vetőmagvak reklámkampányait, valamint a technikai intervenciókat.

Szakmaköziség: egy eredeti fogalom

A francia rendszer egyik legfőbb sajátossága, hogy nagy súlyt fektet a vetőmaggal kapcsolatos különböző szakmák és a kormányzat közötti állandó párbeszédre. Ez a rendszer számos más országban is működik.

GNIS: konszenzus elérése, és közös fellépés

A GNIS a vetőmagszektor számos résztvevőjét képviseli, akiknek nem mindig találkozik az érdekük. A szövetség viszont sikerrel simítja el a konfliktusokat, és ráébreszti a feleket, hogy többet nyerhetnek abból, ha együtt dolgoznak, mint ha széthúznának.

Ez a szervezetbe tömörülés nagyobb erőt nyújt a szektor résztvevőinek ténykedéséhez. Jobban tudják pl. képviselni érdekeiket a kormányzattal szembeni egyezkedés során. Azon túl, hogy a GNIS az eszmecserék, tárgyalások színtere, a rendeletek adaptációjának helyszíne, elengedhetetlen a piac jobb megismeréséhez, megértéséhez.

A vetőmagágazat

(A nemesítéstől a piacig)

Nemesítés

Franciaországban körülbelül 100 nemesítő vállalat létezik, melyek új fajták létrehozásán fáradoznak. Gyakran dolgoznak együtt közintézményekkel, mint például a Francia Mezőgazdasági Kutató Intézet (INRA). Ezen vállalatok fajtake-resztesztéseket és új biotechnológiai technikákat felhasználva új fajtákat hoznak létre, melyek betegségekkel, vagy parazitákkal szemben ellenállóbbak, talaj és klimatikus viszonyokhoz jobban adaptáltak, és magasabb termőképességűek.

Egy új fajtának a piacon való elindításához kötelező regisztráltatni azt a hivatalos fajtakatalógusban. A létrehozó kérvényezi a regisztrációt, az új fajtát tesztelik, mely során összevetik a régebbi, már a piacon szereplő fajtákkal. Az új fajtának tesztelik az Agronómiai és Technológiai Értékét (ATV) és a Megkülönböztethetőségét, Egyöntetűségét, és Stabilitását (DUS). Az évi több száz kérelemnek mindössze kb. 30 %-át hagyják hivatalosan jóvá.

A kísérleteket a GEVES (Fajták és Vetőmagvak Kutató és Ellenőrző Csoportja) végzi, a CTPS (Állandó Technikai Szelekciós Bizottság) nevében. Ez a szerv hiva-

tott regisztrációra ajánlani a fajtákat az Agrár Minisztériumnak.

Előállítás

Ahhoz, hogy az új fajták a fogyasztók számára elérhetővé váljanak, azokat kereskedelmi méretekben kell előállítani. A vetőmag-előállító szerződéseket a GNIS szabályozza. A szántóföldi ellenőrzést a SOC (a GNIS ellenőrző és minősítő részlege) végzi. Előállításakor minden tétel vetőmagból mintát vesznek. A minták analízisét az adott vállalat felhatalmazott laboratóriuma, vagy a SNES végzi. Csak olyan vetőmagvak kapnak minősítést, amik a francia és az európai normákat is kielégítik.

Marketing

Az esetleges visszaélések megelőzésére a vetőmag kereskedőket is ellenőrzik, akik véletlenszerűen mintázzák az eladásra kínált zsákokat.

Egy privát piac közös irányítás alatt

„Szakmai sajátosság és szigorúság”. Ezek a kulcsszavak a vetőmag minőségellenőrzésben. Ezért hozott létre Franciaország egy rendszert, amely három egymást kiegészítő szervezetet tömörít: a CTPS-t, a GEVES-t, a GNIS-t (és annak technikai részlegét a SOC-ot).

CTPS (Állandó Technikai Szelekciós Bizottság)

Az Agrár Minisztérium égisze alatt működő szervezet, amely a hivatalos fajtakatalógus technikai háttérét teremti meg, valamint új fajtákat javasolhat regisztrációra a Minisztériumnak. Ezen kívül részt vesz a vetőmagtermesztés szabályozásának kidolgozásában is.

GEVES (Fajták és Vetőmagvak Kutató és Ellenőrző Csoportja)

Ez a szervezet kapcsolja össze az Agrár Minisztériumot, a Francia Mezőgazdasági Kutató Intézetet (INRA), és a GNIS-t. A CTPS nevében kísérleteket végez a katalógusba javasolt új fajták kiértékelése céljából, valamint a vetőmag tanúsítványokhoz szükséges vizsgálatokat is elvégzi a Francia Vetőmag Vizsgálati Állomás (SNEN) hivatalos laboratóriumában.

SOC (Hivatalos Ellenőrző és Minősítő Részleg)

Mint a GNIS technikai részlege rendelkezéseket javasol a CTPS-nek. A vetőmag-előállítás, a minőség-ellenőrzés, a tanúsítás irányításával végrehajtja ezeket a technikai rendeleteket, ahogy azokat az Agrár Minisztérium jóváhagyta, így biztosítva a Franciaországban előállított fémmárgolt vetőmag minőségét.

Mészáros András

Vetőmagtermesztői szakmérnökképzés Szarvason

A vetőmagvak nemzetközi kereskedelme stratégiai fontossággal bír a nagy termőképességű és kedvező tulajdonságokkal rendelkező növényfajták elterjedésében és így a világ élelmiszer-ellátásának alakulásában.

Magyarország továbbra is fontos szereplője marad a minősített vetőmagvak előállításának és nemzetközi forgalmának, hiszen területnagyságához képest jóval nagyobb részt képvisel azok nemzetközi kereskedelmében. Ezt az előkelő helyet, szerepet elsősorban az ország éghajlati és talaj-adottságainak köszönhetjük, melyek csaknem valamennyi mérsékelt égövi növényfaj vetőmagtermesztése szempontjából igen kedvező.

A jó lehetőségeink kihasználásához hozzáértő szakemberek kelleneek. Ezt felismerve, a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz – és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kara beindította a vetőmagtermesztő szakmérnökök képzését Szarvason.

A képzés posztgraduális keretében folyik. Célja, olyan vetőmagtermesztő-gazdálkodási szakemberek képzése, akik a vetőmagvertikum valamennyi területén képesek kreatív, önálló sokoldalú munkát végezni és a megszerzett oklevél birtokában a vetőmag-gazdálkodás valamennyi területének (termesztés-fenntartás-szaporítás-ellenőrzés-feldolgozás-minősítés-kereskedelem-fajtakísérletek) alkotó művelésére.

A képzés további célja a vetőmag-gazdálkodás elméleti és gyakorlati ismereteinek integrálása, a hazai és külföldi vetőmag-termesztési és minősítési jogosítványok megszerzésével a vetőmag-gazdálkodási diszciplína önálló alkotó művelése.

A szakmérnökképzés két éves, önköltséges. Félévenként három, egyenként öt nap tartamú konzultáción vesznek részt a hallgatók, a félévek vizsgákkal zárulnak, mintegy tizenkét kollokviumot és három szigorlatot kell eredményesen teljesíteni ahhoz, hogy a második év végén záróvizsgát tehessenek, illetve szakdolgozatot készítsenek.

2003-ban új évfolyamot kívánunk indítani. Így várjuk legalább 15 fő jelentkezését.

Jelentkezni a Főiskola Szaktanácsadási és Továbbképzési osztályán lehet.

Telefon: 66/313-311/ 2143 mellék
Fax: 66/216-585

E-mail: janurik.katalin@mvk.tsf.hu

Dr. Iványi Lajos
osztályvezető

A Vetőmag Terméktanács 2002. évi tagdíjhátralék miatt kizárt tagjai

Cég neve	Székhelye	Tanúsítvány száma
Alföld-Agro Kft.	5720 Sarkad, Tanya 5.	967
CHSF Gabonakereskedő Kft.	7626 Pécs, Kiss E. u. 43.	968
Csépán Lajos	6075 Páhi, Rákóczi út 19.	1038
Czinagro Mg. Kft.	3903 Bekecs, Tűzoltó út 64.	783
Eco-Mag Kft.	9084 Győrság, Öreg u. 26.	1103
Farkasinszki Vilmos	5502 Gyomaendrőd, Sugár út 19.	1162
Interskill Bt.	4628 Tiszaszentmárton, Táncsics u. 8.	236
Jánócsik Ferenc	4400 Nyíregyháza, Cifra Pasor 21.	771
Jurópa Kft.	2700 Cegléd, Jászberényi út 408.	243
Karsai Ferenc	3000 Hatvan, Delelő u. 25.	1014
Kósa László	9011 Győr, Sugár u. 100.	899
Látkóczy Etelka	5555 Hunya, Vörösmarty u. 38.	1035
Leszák és Gáncs Bt.	2112 Verezegyház, Fő u. 21.	274
SZIE Növényterm. Tanüzem	2103 Gödöllő, Péter Károly u. 1.	460
Simon Lószef	5520 Szeghalom, Szabadság tér 1/2.	1046
Szilágyi László	5008 Szolnok, Nagymező u. 10.	44
Turóczy Ferenc	8127 Aba, Vörösmarty 57/a.	1047
Varsány Kft.	5085 Rákóczi falva, Rákóczi u. 53.	415

Mindösszesen 18 tag

Az 1996. évi CXXXI. számú „Vetőmag törvény” értelmében vetőmaggal kapcsolatos termeltetési és forgalmazási tevékenységgel csak terméktanács tag foglalkozhat! A jövőben tehát a fenti tagok e tevékenységgel nem foglalkozhatnak.

A felsorolásban szereplő számú tanúsítványok használata érvénytelen!

A Vetőmag Terméktanács kilépett tagjai (2003. április–június)

Cég neve	ir. sz.	város	utca	tanúsítvány száma	kilépés dátuma
Bakony Mg. Szövetkezet	8045	Istimér	0281. hrsz.	880	2003.06.16.
Bioseed 2000 Kft.	7400	Kaposvár	Guba S. u. 23.	564	2003.06.12.

Tanácskozott a VT Kalászos Szekció Bizottsága

Július 9-én az őszi kalászosok, kiemelten az őszi búza vetőmaghelyzet felmérése és a szükséges álláspontok kialakítása céljából tanácskozott a VT Kalászos Szekció Bizottsága és a Magyar Vetőmagkereskedők Szövetségének Kalászos Szekciója. A tanácskozás, az OMMI-nak eddig kialakult tapasztalatai ismertetésével, majd a jelenlévők véleményével kiegészített vitájával kezdődött. A helyzetértékelések két kérdéskör körül összpontosultak. Előjáróban a jelenlévők egyetértettek azzal, hogy az aszálykár olyan nagyságrendű, aminek következményei a gazdálkodókra, üzemekre és az egész mezőgazdaságra tragikus következményekkel jár. A szakma önerőből nem tudja a veszteségeket pótolni csak a hatékony kormányzati támogatás, a kedvezményes és garanciális háttérrel nyújtó hitelrendszer segíthet a kiesések pótlásában.

Mind a termésmennyiségre, mind a minőségre (áthullás) hatással volt az aszály. Jelenlévők véleménye nagy általánosságban megegyezik a már másik cikkben leírt értékeléssel. A vetőmag-szaporító táblákon a számszerű becslés szerint 3,3–3,5 t/ha országos átlag és 44.000 ha szemleterületen 140–150 ezer tonna nyers tisztítatlan magtömeg várható.

Az áthullás (2,2 mm rostán) mértéke a termésátlaghoz hasonlóan táblánként, térségenként és fajtánként is erőteljesen szórta, 6–35 % között van, de ennél esetenként magasabb százalékok is tapasztalhatók. Felmerült az áthullásnál engedmény használata. A jelenlévők a fémzárolt vetőmag iránti fizetőképes kereslet várható mértékéből és az árubúza értékesítési lehetőségeiből indultak ki. Egyhangú, és egyértelmű döntés született, hogy az áthullással kapcsolatos engedményezést a VT nem tartja elfogadhatónak, és ehhez nem járul hozzá.

Az állásfoglalás részletesebb indoklása:

◆ Általában 25 % felett a tisztítási veszteség már jelentősen befolyásolja a vetőmag-előállítás költségét.

◆ A termelők jelentős része a vetőmagtól elvárja, hogy az nemcsak beltartalmi és biológiai értékei, hanem külleme alapján is biztosítéka legyen az eredményes termelésnek. A vetőmag mérete ebből a szempontból meghatározó.

◆ Az árubúza értékesítési lehetőségei jelenleg 30 000 Ft/t körül mozognak és várhatóan ez még kisebb mértékben

emelkedni fog. A fémzárolt vetőmag árának kialakításánál is figyelembe kell venni a 30 000 Ft/tonna malmi árat, ha pedig ezt tudomásul vesszük, elfogadhatatlan az apró szemű engedményes vetőmag.

◆ Az álláspont kialakításához az is hozzájárult, hogy a csatlakozás után (tehát 2004-ben) gyakorlatilag nincsen engedmény, illetve van, de azt Brüsszel adja ki.

A Bizottság foglalkozott az irányár kérdésével is. Itt nemcsak az összegszerű-

ség, hanem a meghirdetés időpontjának helyessége is vita tárgya volt. Jelenleg – mint már vázoltam – az árubúza ára 30 ezer Ft/tonna körül alakult. Ez később változhat, ami természetesen befolyásolja a fémzárolt vetőmag árát is. Tehát későbbi időpontban pontosabban lehet prognosztizálni a piaci helyzetet, így az irányár is. Jelenlévők úgy ítélték meg, hogy a későbbi véleménynyilvánítás kényelmesebb volna, de a vetőmag-feldolgozás már elindult, így a vetőmag-előállítóknak dönteniük kell. De ehhez szükséges a teljes körű informáltság. A Bizottság tagja többségi szavazattal a felmerült variációk közepét fogadták el. Így a II. fokú, fémzárolt, csávázott őszi kalászos vetőmag (beleértve a búzán kívül az árpát, a rozsot és tritikálét) irányára az alábbi:

Felvásárlási ár	47.000 Ft/t
Nagykereskedelmi árrés	4.700 Ft/t
Licencdíj	5.070 Ft/t
Csávázás	7.680 Ft/t
Összesen	64.450 Ft/t

Az irányár, a végfelhasználó számára történő értékesítésre vonatkozik, és nem tartalmazza az ÁFÁ-t.

Végül, lesz-e fizetőképes kereslet?

Az agrárium anyagi helyzete tragikus, ami azt jelenti, hogy nagy jelentősége van a most készülő kormányzati beavatkozásnak. Hatása 2004-ben és utána is működik. Mindenképpen tény, hogy amit idén elvetünk, jövőre EU tagként fogjuk betakarítani, és értékesíteni.

Az EU pedig vetőmagexportőr. De amit kiszállít, az az úgynevezett „lágú” búza. Amire szüksége van, az a minőségi „javító” búza. (A 2004. évi intervenció felvásárlásra vonatkozó lehetőségekről – a másik kalászos cikkben – beszámoltunk.)

A magyarországi árubúza termelőknek, gazdálkodóknak, még egy lehetőséget kell búzatermesztésünk minőségének megalapozásánál figyelembe venni. Az EU területalapú támogatási rendszere, –

a megbízható értékesítési lehetőségeken túlmenően –, hektáronként jelentős összegű (40 000 Ft/hektár) támogatást nyújt. Ez azt jelenti, hogy az árubúza természetesen belép a megbízhatóan jövedelmező növényfajok sorába, pontosabban annak elejére kerül. Érdemes tehát a biztonságos többlet jövedelem érdekében áldozni (vetőmaghasználat, agrotechnika, stb.).

A termelőnek, gazdálkodónak kell eldöntenie,

milyen értékesítési lehetőségekkel akarja a búzáját eladni, és mennyiért. Ha élni akar a piaci kereslet lehetőségeivel csak minőségi búzát szabad termelni. Természetesen ez a vetőmag rendszeres felújításával jár, más agrotechnikai követelményeken kívül. Az EU szabad piaca – ahol eladható a minőségi árubúza – igényes. Itt versenyezni kell a vevő elvárásaival az intervenció áránál magasabb értékesítési lehetőségeikért.

E versenyben a minőség meglétén és igazolásán kívül a vevő származási igazolást is kér. Ugyanis a vevői érdek, hogy egyöntetű (fajtatiszta) árubúzát vásároljon, illetve dolgozzon fel. Az EU – úgy néz ki – intervenció keretében azt vásárolja fel, ami megfelel egy minimális követelménynek, de gyakorlatilag nem talált gazdára a piaci versenyben.

Mindezt mérlegelni kell a magyar gazdálkodóknak. Azért is igazán tragikus a 2003. évi aszály és következményei, mert a mérlegelés, a döntés és a továbblépés anyagi forrásait tüntette el.

– hullán –

Takarmánynövények Szekció Bizottság ülése

**A Vetőmag Terméktanács
Takarmánynövények Szekció
Bizottsága 2003. július 8-án
a VT tanácstermében ülést
tartott.**

A Bizottsági ülésen

Dr. Hullán Tibor

**az EU 2358/71 EK rendelet
alapján ismertette a takarmány-
növényekre, fűfélékre, illetve
herfélékre vonatkozó fémező
vetőmag után fizethető fix
összegű EU támogatás
feltételrendszerét. Tájékoztatta
a bizottság tagjait az állami
kifizetési ügynökség
megalakulásáról és arról, hogy
készül a részletes kifizetést
lehetővé tevő regisztrációs eljárási
rend.**

Az eljárási rend lényege, hogy a termelőnek kell – feltételezhetően május hónapban – bejelenteni a szerződéses termeltetés alapadatait, beleértve a táblasoros, illetve a szerződött termelő adatait is. Ez az adatrendszer tovább bővül a szántóföldi minősítés és a fémező adataival. A kifizetés a fémező vetőmag tömege után jár akkor, ha az adott előállítást szántóföldi szemlében is részesítették. A termelőnek maradéktalanul tovább kell adni a támogatás összegét a termelő részére, ugyanis ez a támogatás kizárólag a termelőt illeti meg.

Kérdésként merült fel, hogy az export céltermeltetésekre vonatkozó támogatások az EU csatlakozás után hogyan fognak érvényesülni. A rendszert figyelembe véve, – mivel e fajok szaporítása hektárban Magyarországon történik – javasoltunk, hogy ez az előállítás a magyar kvótához kapcsolódjon, hogy a termelők – ha nem magyarországi illetékességűek – bejelentési kötelezettséggel tartozzanak a magyar kifizető ügynökség felé. Ezt annál is inkább indokoltnak tartjuk, mert a termelő egyrészt a most csatlakozó tagállam lesz, akiknél még kialakult rendszer nincs, tehát az eljárási rend kézbentartása különös figyelmet igényel.

A bizottság tagjai a tájékoztatást elfogadták, azzal, hogy amikor az eljárási rend változik, további tájékoztatást kapnak, illetve véleményezésre lesz lehetőségük.

A jelenlegi vetőmag helyzetet az OMMI részéről Rényi László ismertette. A témakörbe tartozó növényfajoknál az aszálykár meghatározó. Eddig végzett szántóföldi ellenőrzések, adatgyűjtések megbízható eredményt nem adtak. Legjelentősebb növényfajunkból, a lucernából, a várható igényeknek megfelelő készletek állnak rendelkezésre.

A jelenleg szemlebejelentésre került területek részben betakarítás előtt állnak. A takarmányinség miatt előfordult, hogy egyes gazdálkodók etetés céljából levágták és felhasználták. Megbízható adatok még nincsenek, ezekre vonatkozóan későbbi döntés szükséges.

Dr. Hullán Tibor tájékoztatást adott a vetőmag jogszabályok készítésének jelenlegi helyzetéről, kiemelve, hogy a törvényt az országgyűlést elfogadta, kihirdetésre azonban még nem került.

Bejelentette, hogy a Küldöttközgyűlés, illetve az Elnökség döntésének megfelelően új munkatársat alkalmazunk *Guthner Szabolcs* személyében, akinek meghatározó feladata lesz a nemzetközi kapcsolatok figyelése, feldolgozása.

Hozzászólásként elhangzott, hogy egyrészt a GOF növények támogatási rendszere, másrészt az ide tartozó fajok könnyebb agrotechnikai feltételrendszere eljut oda, hogy bizonyos fűfélék, herfélék vetőmagtermesztése jelentősen visszaeshet, és Magyarország exportörből, importörre válik. Erre oda kell figyelni, szükség esetén a kormányzat figyelmét is fel kell hívni.

Szóba került, hogy a 2358/71 EU rendeletből hiányzik az őszi bükkönyök közül a Magyarországon meghatározó *Vicia Pannonica* faj, továbbá egyes fűfélék is. Megoldásként elhangzott, hogy a *Vicia Pannonica*-t, őszi bükkönyként jelenleg is célszerű volna besorolni, míg a hiányzó fűfajok támogatásba vonásába legfeljebb csak a csatlakozás után tehetünk javaslatot.

A Vas megyei kamarai körökből fel szólaló a 2358/71 EU rendelet támogatási normáinak 50 %-os kifizetési lehetőségéről adott tájékoztatást. Ez téves. Magyarország itt a támogatás teljes keretét meg kell kapja. Kritikus rész a jóváhagyott kvóta mennyisége lehet.

A kukorica napokban számított tenyészidejét az aktív hőösszeg a fekete réteg (black layer) kialakulásáig (a keléstől számított napi hőmérsékleti minimum – maximumok átlaga, korrigálva különböző módszerek által megadott értékekkel), a sugárzás, a kitettség, és még sok tényező határozza meg. A tenyészidő több-kevesebb pontosságú ismeretéhez a termelőnek fontos gazdasági érdeke fűződik, vásárlási döntésének egyik meghatározó eleme. Ezért van az, hogy mind a nemesítési célkitűzések, mind a fajta-elismerési metodikák egyik meghatározó szempontja a tervezett, illetve elismerés előtt álló fajta tenyészidejének lehető legpontosabb meghatározása. A tenyészidő stabilitása egyben a fajta alkalmazkodóképességének, környezeti stressz tűrő képességének is egyik mércéje. Hazánkban, – hasonlóan sok más nemzethez – hosszú fejlődés során alakult ki az alkalmazott meghatározási módszer. Megfigyelhető, hogy az egyes módszerek között főként a klimatikus adottságok miatt korlátozott érvényesíthető gazdasági érdekek tesznek különbséget. Ezért nem várható, hogy a világon, vagy akár csak Európában valaha is egységes módszert fogadjanak el a nemzetek.

Az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet által jelenleg használt módszer (összehasonlító módszer, a FAO 1954-ben elfogadott javaslata alapján) az elmúlt 30 – 40 év alatt folyamatos fejlődéssel alakult ki. A tenyészidő megjelölésére továbbra is a FAO számokat használják, és a hibridkukoricákat a tenyészidő szerint FAO csoportokba sorolják be. A fejlődés során jól megfigyelhető volt, hogy a változtatások előkészítése és bevezetése során igyekeztek a széles szakmai közvéleményre támaszkodni, figyelembe vették a nemzetközi szokásokat, a tudományos eredményeket, és célul tűzték ki a gazdasági érdeket.

A hibridkukorica tenyésztésének meghatározása

A termelő számára több kisebb, de nem mellékes jelentőség mellett, két kiemelt szempont is szól a tenyésztés és összevetés ismerete mellett. A virágzás idő a nyári szélsőségekre való felkészülés gyorsaságának a mutatója. A vízleadás pedig a várható betakarítás lehetséges időpontjára és a szárítási igényre utal.

A Növényfajta Minősítő Tanács 2003. június 24.-i ülésének napirendjére tűzte a hibridkukorica tenyésztés meghatározási módszerének áttekintését és a legutóbbi években végrehajtott korszerűsítő intézkedéseinek hatását. A Tanács elfogadta az OMMI előterjesztését, s felkérte az előterjesztőt, hogy a módszer ne csak az eddig megszokott módon – a tudomány és szűkebb gyakorlat számára – közölje, hanem a szélesebb, a téma iránt érdeklődő és érdekelt közönség is könnyen érthető formában hozzáférjen.

A módszer ismertetése

A bevezetőben említett időszak alatt a fajtaelismerés szempontjai közül első helyre került a termőképesség, a betakarítási szemnedvesség és a szárszilárd-ság. Közülük az első tisztán gazdasági, a második gazdasági és technológiai, míg a harmadik tisztán technológiai szempontokat foglal magában. A fajtaelismerés során azonban mindegyik meghatározó jelentőségű. A fajtajelöltek értékeit a Fajtaelismerő Tanács által elfogadott sztenderd fajták értékeihez hasonlítják. A magyar fajta-elismerési törekvés szerint, a kiválasztott sztenderd magas szinten felel meg mindegyik követelménynek, s hosszú ideig képviseli a fejlesztési célt. A termelés pénzügyi eredmény-centrikusságának fokozódása kiváltotta, hogy a tenyésztés mindinkább gazdasági tenyésztést jelentsen, vagyis a betakarítási szemnedvesség mellett, következtetni lehessen belőle a vízleadás gyorsaságára, valamint a betakarítási szemnedvesség tartalomra.

(Hazai körülmények között, átlagos időjárásban a FAO 200-as csoportba tartozók szeptember első felében, a FAO 300-asok szeptember második felében elérik a 20 %-os szemnedvesség tartalmat. Kedvező őszi időjárás mellett a szemnedvesség tovább csökken.

A FAO 400-as csoportba tartozó hibrideknek a szemnedvesség tartalma október első felére elérheti a 20–22 százalékos, de a további csökkenéssel biztonságosan nem lehet számolni. A FAO 500-as csoportba tartozó hibridek csak kedvező őszi időjárással közelíthetik meg a 22–25 százalékos szemnedvesség tartalmát.)

A rendkívül gyors fajtaváltás, a szélesedő genetikai háttér és a termőképesség fokozódása felvetette az igényt a sztenderdek gyorsabb változtatása és a mérőszámok megbízhatóságának javítása iránt. Az OMMI alapos átgondolás és szakmai konzultációk után úgy döntött, hogy a metodikában alkalmazott számításmenet érintetlenül hagyása mellett több sztenderdet állít be a kísérletekbe, illetve nem csak a betakarítási víztartalmat méri, hanem a vízleadás végső szakaszába is beiktat két mérést (25 és 20 százalékos sztenderd szemnedvesség tartalommal).

A tenyésztés számítás korábban kidolgozott alapelveinek érintetlenül hagyása mellett végrehajtott módosítások azt eredményezték, hogy mind a növényágzás, mind a betakarítási szemnedvesség szerepe a számításban egyenként 25 százalékra zsugorodott, míg a vízleadási tulajdonság (amely a betakarítás idejének meghatározásánál fontos adat) jelentős szerepet kapott. Ezzel a Magyarországon használt „FAO szám” valódi gazdasági értékmérővé vált, rugalmas és a korábbinál megbízhatóbb lett.

A számítás menete

A FAO szám számolásánál alapfeltételezés, hogy a sztenderdekhez viszonyított tenyésztés-paraméterek átlaga, valamint a hibridek FAO száma közt lineáris összefüggés van, illetve adott tartományon belül lineáris függvény (azaz egyenes) illesztésével kapott eredmény kielégítő eredményt ad.

A négy tenyésztés-paraméter:

1. A növényágzás ideje
2. A sztenderdek átlagának 25 százalékos víztartalma körül mért szemnedvesség
3. A sztenderdek átlagának 20 százalékos víztartalma körül mért szemnedvesség

4. A betakarítási szemnedvesség

A tenyésztés-paraméterek relatív értékeinek átlaga az alábbi lépések szerint kerül meghatározásra:

◆ Minden tenyésztés-paraméter esetén meghatározásra kerül az n (3) db. sztenderd átlaga (ezek a sztenderdek nem feltétlenül azonosak a teljesítményértékelésnél alkalmazott sztenderdekkel!). A mértékegységek: növényágzás esetén [nap], a szemnedvességek esetén [%].

◆ A sztenderd átlag tekintendő 100,0-nak.

◆ Meghatározásra kerül, hogy az egyes hibridek tenyésztés-paraméter értékei hány %-ka a sztenderdek átlagának. Ezek a %-s értékek a relatív tenyésztés-paraméterek.

◆ A négy relatív érték számtani átlaga adja tenyésztés-paraméterek relatív értékeinek átlagát.

Ezek után valamely (a fenti sztenderdekkel azonos kísérletbe állított) **hibrid FAO értéke** az

$$y = m \cdot x + b$$

egyenlet alapján számítható, ahol

x = a tenyésztés-paraméterek relatív értékeinek átlaga.

y = a FAO érték

Az m illetve a b konstansok az n db. sztenderd ($n \geq 3$) x ill. y értékeinek ismeretében, a legkisebb négyzetek módszerének alkalmazásával (az adatokhoz legjobban illeszkedő egyenes meghatározása) kerül kiszámításra, azaz:

$$m = \frac{n \cdot \left(\sum_{i=1}^n (x_i \cdot y_i) \right) - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right) \cdot \left(\sum_{i=1}^n y_i \right)}{n \cdot \left(\sum_{i=1}^n (x_i^2) \right) - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2}$$
$$b = \frac{\left(\sum_{i=1}^n y_i \right) \cdot \left(\sum_{i=1}^n (x_i^2) \right) - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right) \cdot \left(\sum_{i=1}^n (x_i \cdot y_i) \right)}{n \cdot \left(\sum_{i=1}^n (x_i^2) \right) - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2}$$

ahol: x_i az i -dik sztenderd relatív tenyésztés-paraméterének átlaga

y_i az i -dik sztenderd elfogadott FAO értéke

n a sztenderdek száma ($n \geq 3$)

Megjegyzés: a fentiekben leírt eljárás lényegében egy kétváltozós lineáris regresszióanalízis, ahol a kvantitatív változó a sztenderdek relatív tenyésztés-paraméterének átlagai, illetőleg a sztenderdek elfogadott FAO értékei. Az m

konstans a regressziós koefficiens, a b konstans pedig a regressziós állandó. Meg lehetne határozni még a korrelációs koefficiens is, továbbá regresszió szignifikancia vizsgálatot lehetne végezni, de ennek igazából csak akkor lenne értelme, ha a sztenderdek száma elég nagy lenne (ami sajnos gyakorlati okokból nem kivitelezhető).

Példa FAO értékszámolásra

Legyen valamely kísérletben 4 sztenderd. Első lépésként a sztenderdek tenyészidő paramétereinek átlagait határozzuk meg:

Következő lépés a sztenderdek relatív tenyészidő paramétereinek meghatározása (1. táblázat).

Az átlagokat 100,0-nak vesszük:

67,3	→	100,0%
27,6	→	100,0%
19,6	→	100,0%
19,4	→	100,0%

Ennek figyelembevételével a relatív tenyészidő-paramétereket, illetőleg azok átlagait a 2. táblázat mutatja.

Most elő lehet venni a sztenderdek (elfogadott) FAO szám-értékeit, azokat párba állíthatjuk a tenyészidő-paraméterek relatív értékeinek átlagával (2. táblázat).

Sztenderd	Elfogadott FAO-szám	tenyészidő-paraméterek relatív értékeinek átlaga
i	y _i	x _i
1	340	94,8
2	380	101,9
3	370	103,0
4	350	100,2

$$m = 4,30 \quad b = -70$$

Most már jöhet a hibridek FAO értékeinek számítása.

Legyenek a hibridek tenyészidő adatai például az alábbiak (4. táblázat).

Ezek után a hibridek relatív tenyészidő-paraméterei, illetőleg azok átlagai (a négy tenyész-idő-paraméter esetében a 100 százalék a sztenderdek

Hibrid	Nővirágzás, napokban	sztenderdek átlagának 25%-os víztartalma körül mért szemnedvesség, %	sztenderdek átlagának 20%-s víztartalma körül mért szemnedvesség, %	Betakarításkori szemnedvesség, %
Hibrid-1	61	23,9	20,0	19,9
Hibrid-2	64	23,3	19,4	19,2
Hibrid-3	73	29,2	22,3	21,2

Hibrid	Nővirágzás	sztenderdek átlagának 25%-os víztartalma körül mért szemnedvesség	sztenderdek átlagának 20%-os víztartalma körül mért szemnedvesség	Betakarításkor szemnedvesség	a tenyészidő-paraméterek relatív értékeinek átlaga
Hibrid-1	90,7	86,8	102,2	102,5	95,5
Hibrid-2	95,2	84,6	99,1	99,1	94,5
Hibrid-3	108,6	106,0	114,0	109,2	109,4

Miután mindez megvan, következhet az

$$y = m \cdot x + b$$

egyenlet paramétereinek meghatározása, az előzőekben ismertetett képlet alapján (n=4):

Hibrid	a tenyészidő-paraméterek relatív értékeinek átlaga (x)	Számolt FAO érték (y)	Sztenderdek esetében az elfogadott FAO érték
Hibrid-1	95,5	341	
Hibrid-2	94,5	336	
Hibrid-3	109,4	400	
Sztenderd-1	94,8	338	340
Sztenderd-2	101,9	368	380
Sztenderd-3	103,0	373	370
Sztenderd-4	100,2	361	350

Sztenderd (tenyészidő számításhoz) (i)	Nővirágzás nap	sztenderdek átlagának 25%-s víztartalma körül mért szemnedvesség %	sztenderdek átlagának 20%-s víztartalma körül mért szemnedvesség %	Betakarításkor szemnedvesség %
1	66	25,0	18,7	18,4
2	70	28,5	19,6	19,4
3	67	29,1	20,2	20,1
4	66	27,6	19,8	19,7
Átlag:	67,3	27,6	19,6	19,4

Sztenderdek (i)	Nővirágzás	sztenderdek átlagának 25%-os víztartalma körül mért szemnedvesség	sztenderdek átlagának 20%-os víztartalma körül mért szemnedvesség	Betakarításkor szemnedvesség	a tenyészidő-paraméterek relatív értékeinek átlaga
1	98,1	90,7	95,5	95,0	94,8
2	104,1	103,4	100,1	100,0	101,9
3	99,6	105,6	103,2	103,6	103,0
4	98,1	100,2	101,1	101,5	100,2

tenyészidő-paramétereinek átlaga, tehát {67,3; 27,6; 19,6; 19,4}): (5. táblázat).

A FAO értékek most már az $y = m \cdot x + b$ egyenlet szerint számolhatóak ($m = 4,30$; $b = -70,0$): (6. táblázat).

A közlemény Csűrös Miklós (OMMI), Dr Marton L. Csaba (MTA Mg. Kutató Intézete, Martonvásár), és dr. Szieberth Dénes (OMMI) közreműködésével készült.

Dr. Szieberth Dénes

**A MAGYAR
MEZŐGAZDASÁG
MELLÉKLETE
2003. AUGUSZTUS**

**KIADJA A MAGYAR
MEZŐGAZDASÁG KFT.
1146 Bp., Mirtusz u. 2.
FELELŐS KIADÓ:
Hájós László**

**NYOMÁS:
Veszprémi Nyomda
FELELŐS VEZETŐ:
Erdős András**